

POŠTNINA PLAČANA V GOTOVINI

vigred

ŽENSKI LIST

1932

Dobre knjige

Rodriguez, »Vaja v krščanski popolnosti«, prevaja p. H. Vodenik. Izšel je 4. zvezek tega znamenitega dela o duhovnem življenju. Čudovito lepo razpravlja o samozataji in ponižnosti. Izidejo še štiri zvezki. Vsak zvezek stane samo 10 Din. Prvi trije zvezki krasno skupaj vezani v eno knjigo stanejo 45 Din, po pošti 3 Din več. — Ali si že naročnica tega dela? — Naročila sprejema uprava Glasnika, Ljubljana, Zrinjskega c. 9.

Gornje mesto. Povest iz zagrebskega življenja. Spisal Bogomir Magajna. Mohorjeve knjižnice 48. zvezek. Strani 270. V platno vezana 52 Din, broširana 36 Din. (Za ude Mohorjeve družbe 25% ceneje, če knjigo naroče naravnost pri založnici.)

Ko je ta povest izhajala v »Mladiki«, je uživala veliko zanimanje ne samo doma, marveč tudi pri slovenski in hrvatski publikii v Zagrebu. Znani mladi novelist Magajna je s tem delom prvič zastavil pero, da nam napiše večji tekst. Priznati moramo, da se mu je to v glavnem res posrečilo. Ni pa šel na drugo pot, kakor jo je hodil in jo še hodi v svojih črticah in novelicah. Njegovo gledanje, čuvstvovanje in doživljanje je vse oplojeno od okolice, od sodobnega človeka, tistega, ki trpi, ki je zaničevan, tudi od tistega, ki blodi in blodi gnan od razmer, ki se je ves umazal od blata sodobne družbe in se vendarle zaveda, da je človek, da na dnu njegovega srca gori še božja luč, da se vije in vije kvišku, ker ve, da človeštvo mora iz te sedanje razvrzanosti, krivičnosti, nasilja, nemorale spet nazaj k praviri, ki je pravica, resnica, ljubezen: k Bogu.

Vse to občutje se plete skozi Gornje mesto. Razodeva nam tiste idealne ljudi, ki iščejo, tavajo — in vendar vstajajo. Tam so dijaki, dijakinje, služkinje, strežniki, delavci. Vse se plete v en vózel, vsa tragika življenja jih veže, druži in razbija. Za starejšo generacijo je to nov svet, ki ga odkriva Magajna v »Gornje mesto«. Svet sedanjih dni, svet vretja, kipenja in zorenja v nove dni. Ne zakrivajmo si oči, spreglejmo: sodimo, a nikar ne obsojajmo!

Nekateri prizori so naslikani s tolikim občutjem, da te vsega pretresejo in ganejo do solz. Povest je brez dvoma resna obogatitev našega slovstva.

Založnica Mohorjeva je dala knjigi povsem lepo opremo.

Levstik: Izbrano delo IV. Uredil dr. Ant. Slodnjak. Jugoslav. knjigarne zbirka domačih pisateljev. 1932. Cena 85 Din. — Monumentalno delo ob stoletnici pesnikovega rojstva z velikim zanimanjem zasleduje ne le naše izobraženstvo, ampak tudi preprosto ljudstvo. Saj je Levstik glasnik pristnega narodovega življenja. Naše knjižnice, pa tudi posamezniki morajo radi segli po tem bogatem zvezku.

Prav ženstvu namenjeno knjigo je pravkar izdala Jugoslav. knjigarne v Ljubljani! Napisala jo je gospodinj. učiteljica S. Decdata Kump — priznana strokovnjakinja — pod naslovom Naši gostje — kako jim strežemo. — Knjiga obsega 64 strani besedila v večjem formatu in 66 slik na najljepšem umetniškem papirju. Cena v polno platno (zeleno ali rdečo) okusno vezani knjigi je kljub razkošnosti izdaje le 45 Din.

Knjiga »Naši gostje« mora razveseliti in navdušiti ne le tiste, ki se po poklicu bavijo s strežbo pri mizi. Gospodinje, ki imajo urejati in nadzirati, dostikrat tudi same voditi potek družinskih obedov, jo bodo s pridom rabile.

Strežba pri mizi je umetnost zase in ni lahko se je naučiti. Največja zasluga pisateljice je, da je umela podati vso snov v taki obliki, da je vsakomur zlahka razumljiva, pa tudi da je kljub kratkemu besedilu obrazložila vse, kar je važnega in pomembnega za strežbo pri mizi. Glede namena svoje knjige pravi pisateljica tole: »Glavni namen te knjige je, podati našim mladim gospodinjam neka navodila za strežbo pri mizi, tako za vsakdanje življenje kakor tudi za izredne prilike. Obenem pa želi v naših ljudeh vsaj nekoliko učvrstiti smisel za lepoto, udobnost in napredek v domači hiši; hkrati pa tudi smisel za gojitev vpljudne družabnosti v domačem krogu, kakor tudi v krogu dobrih prijateljev in znancev.«

Knjiga je v glavnem razdeljena na tri dele: Splošni del, posebni del in pa slike. — V splošnem delu obravnava pisateljica o obednici, mizi, namiznem perilu, namizni posodi, namiznem priboru, stekleni namizni posodi in krašenju miz; poleg tega daje še nekaj prav dragocenih nasvetov kuharici glede priprave jedil. — S tem je dala gospodinjam, ki kupujejo take predmete, prav potrebna navodila, zakaj o pravi vrednosti in trpežnosti ter o lastnostih posameznih materialov, iz katerih se izdeluje namizna posoda in namizno orodje, na splošno prav malo vemo.

V posebnem delu obravnava knjiga podrobneje naslednja poglavja: nogrinjanje mize, strežba pri zajutreku, pri mali južni (malici, predjužniku), pri obedu (kosilu), popoldanski južni, večerji, routu. Posebej razpravlja o strežbi pri mizi sploh in o razvrstitvi prostorov pri mizi, o buffetu in o pikniku.

Slike kažejo fotografske posnetke posode, jedilnega orodja in vseh drugih, pri strežbi potrebnih predmetov. Kako je pogrinjati mizo, kako razvrstiti stole itd. — vse je v slikah zgovorno in povsem jasno upodobljeno. — Naposled je treba še omeniti, da je knjiga s. Deodate Kump prva slovenska knjiga, ki se bavi izključno s strežbo pri mizi

(Nadaljevanje na 3. strani ovojca.)

Vigred

LETO X

V LJUBLJANI, 1. MAJA 1932

ŠTEV. 5

Marob Agard:

Pomladne strune.

Ko se vrača vigred, je srce bolno. Ko se odpro solncu kelihi tisočerihi cvetov, ko se žare rosne kapljice v solnčnem svitu, ko se škranček pojoc vzdiguje k nebu, je v srcu mraz.

Moja duša ni cvet, da bi odpirala kelih Tebi, ki si njeno solnce; ni biser, da bi se v njem svetili žarki Tvoje milosti; ni škranček, da bi lahko krila pela Tebi hvalo.

Moja duša je trd, črn kamen, ki teži k tlom. Ob kamnu raste trnje. In Tvoja podoba v meni je s trnjem ovenčana. Tvoje trpljenje je veliko, a Ti ga nosiš močno in božansko. Moje je primeroma malenkostno, a jaz sem tako slabotna in omahujoča. Daj, da strnem svoje solzo s Tvojo boljo, svojo grenko malodušnost s Tvojo vse premagujočo voljo, da mi bo trnje duhteč cvet, skrivoma prelite solze kristali, odsevajoči Tvojo ljubezen in molk sredi srca harpa, kjer pojo Tvoje besede.

Iva sloni pri oknu in gleda, a ne razume, da se je mogla tako hitro spremeniti vsa pokrajina od domačega vrta do tja, kjer tonejo modre planine v sivo nebo.

Jablana pri plotu začudeno sprašuje: »Kaj je zima?« — Rožnati cvetovi rdiijo v svežem snegu. Prvo zelenje mlade trate krije debela zimska plast, katera je nastala ponoči, ko je bilo po burji, ki je vihrala ves dan, tako tiho, tiho.

Na mizi dehti jablanino cvetje v visokem brušenem kristalu. »Vidiš, da to ni mogel sneg«. Bridke misli se trgajo v Ivini duši. — Mladostne sanje, rožnate, ko prvo cvetje jablane, upajoče v uresničenje, hrepeneče po življenjski sreči, je udušila beseda, težja in hladnejša od mokrega snega zunaj; beseda, ki je pretresla in še pretresa temelje svetovja; beseda, izgovorjena med gromom in bliskom na Sinajski gori, globoko zapisana v najskrivnejšem koticu človeškega srca; besedica: »Non licet!«

Težko klone kodrasta glava v drobne dlani.

Pa se zmisli onih, ki so šle preko te besedice, preko glasu v srcu in preko tisočletnih sinajskih plošč.

Ni jih malo dandanes, ko srečaš krive preroke na vsaki stezi, ko vsiljujejo svoje nauke vsem in vsakemu. In jedro je vedno eno: »Proč z besedo: »Non licet!« V sladko omamo bleščečih besed o svobodi in ljubezni je zavit strup. Tako gredo preko vsega in hočejo biti srečne za vsako ceno.

Iva vprašuje: Kako je v vašem srcu?

Pretekli teden jo je obiskala nekdanja sošolka, ki je bila pred letom prestopila v pravoslavno vero.

»Srečna sem,« je dejala, »to se pravi, srečna bi bila, če —,« in je umolknila ...

Iva gleda dolgo vrsto svojih znank, ki so se odpovedale dobrini, svetjši in dragocenejši od življenja — svoji veri. Zakaj? — Da so padli zidovi,

ki so jih ločili od tega, od česar so v omejenosti razpoloženja par mesecev pričakovale najvišjo srečo; da je padel glas »Non licet!«

In še to misli Iva: Kako prihajajo skrivoma ob delavniških popoldnevih v katoliško svetišče — in domotožja polni pogledi tipajo k tabernakelju:

»Ti, ki te zatajujemo, Ti se nas usmili!«

In gredo skrivoma in boječe — kakor so prišle; gredo — v srečo!

Kaj je sreča brez miru? Iva se igra s cvetovi. Kako čisti so, nedotaknjeni! Peščica cvetja — spomini mladosti! In spozna:

Ce bi ne bilo bolesti odpovedi, bi morda rožnati cveti obledeli v pekočem spoznanju in bi se osuli pozabljeni, brez lepote.

Iva jemlje cvetko za cvetko iz vaze. V sladak šopek jih povije, se ogrne ter krene h griču za vasjo.

Tam ob razpotju je znamenje. Star trhel križ; na polrazdrtem klečalniku sneg. V hladno blazino položi Iva cvetje in zdi se ji, da je duhovnik, ki dviguje pateno k darovanju. V ozračju je mirno; pokojno diho širna bela planjava.

Iva kleči v snegu. Z razpela je dahnilo v njo kakor pozdrav:

»Pax vobiscum!«

Pomlad mineva. Sočno in svetlo zelenje dobiva temne sence. Prvo nežno cvetje pada. Planine v daljavi pokriva prosojna tančica. Vse prepaja svečani pokoj kakor svetišče pred povzdigovanjem.

Srce je mirno kljub boleznim mislim, ki spremljajo vso s cvetjem pokrito pot, katera se vije ko duhteč trak mimo hišic do valujočega polja, hrepenečega po času zorenja.

Srce je mirno; mirno in vdano, četudi podrhteva v tajni boli in plaka vroče solze...

Z velikimi in svetlimi črkami je zapisano razodetje v vsakem padajočem cvetu, v vsaki temneči se žitni bilki.

Ce je drevesu vzbrstelo še toliko duhtečega cvetja, zvenelo bo, ker se ni drevo povzpelo kvišku in odprlo veje solncu in vetru, da bi samo cvetelo. V pekočem solnčnem žaru bodo zoreli plodovi — za nas; prej ko slej bo pela sekira, bo razkosano ponosno deblo, bo padla senčna krona — za nas, da bo izpolnilo nalogo, katero mu je odmeril Stvarnik v vesoljnem stvarstvu.

Ce mlado žito še tako rahlo valovi v zelenem plesu, zorelo bo; lahni, sladki valčki bodo minili, — in požeto bo, ker ni poglalo iz zemlje, da bi samo rajalo, temveč, da pade (kot žrtev) za nas.

Ce ti stre življenje nado na nado, ce te rani v vihar ni borbi, da padajo kaplje srčne krvi ko rdeči cvetovi, vedi:

On, ki je izkrvavel za nas na Golgati, je priklical tvojo dušo iz nič, jo oblikoval po Svoji podobi ter dahnil v njo trpljenja poljub, da ne samo veruješ in upaš, temveč, da tudi — ljubiš!

Prapor Device Orleanske.

(Sp. Ivana Orleanska 30. maja.)

Dne 30. maja 1951 smo obhajali 500 letnico, odkar je bila božja poslanka in junaška borka za svobodo Francije sv. Ivana Dark v mestu Rouen (Ruán) sežgana na grmadi, ker jo je lastni kralj pustil na cedilu. Za to obletnico je Anglija, ki je bila tedaj zahtevala Ivanino smrtno obsodbo, poklonila Franciji prapor. kakršnega je v boj zoper Angleže nosila Ivana. Angleški profesor Tristram, ki najbolj pozna

srednjeveško umetnost, ga je po opisu iz l. 1456. narisal in po njegovi risbi so ga izvezli.

Kakšen je? Ima obliko zastave, nad 4 m dolge. Na fini rumenkasti podlagi je slika Kristusa v rdeči obleki, kako dviga roko in blagosloplja, na vsaki strani pa kleči po en angel v zeleni obleki, obrnjen proti Kristusu, držeč v roki lilijo. Ostalo polje je posuto z zlatimi lilijami. Ob praporu plapolata dva modra trakova z imenom Jezus in Marija. Na drugi strani prapora je uvezen moder ščit, na njem pa srebrn golob. V kljunčku drži trak, na njem pa je napisano bojno geslo sv. Ivane.

Prav zanimivo je slišati, da je prvi prapor sv. Ivani izdelal Škot Hamish Power, ki je tedaj bival na Francoskem v Turu, drugega pa Anglež. Naj bi sv. Ivana tudi danes družila različne narode v složno božjo družino! Naj bi si pa tudi naši dekliski odseki pri izbiranju prapora jemali prapor sv. Ivane za vzor!

Dobrobnikov:

Pokopani ljubezni.*

Nad vasjo se dviguje dom, vës solnčen. Še pokriva senčne travnike sneg, ko že okrog njega brsti zelenje v toplem objemu solnca, da se nehotе ustavi domačinu in tujcu oko na njem v tihi zamisli: tu gori je lepo, tu mora biti življenje prijetno.

In res. Daleč naokrog so vedeli ljudje govoriti o tihi sreči, ki je klila za belimi zidovi prijetnega doma med mnogočlansko družino. Tudi tu je sijalo solnce, solnce materine ljubezni, polno globoke vere, boguvdanosti, ne-utrudljivega dela, ki je v molitvi in trpljenju družilo vse tiho, patrijarhalno življenje. In popotniki, prošniki, so vedeli pripovedovati o petju in pesmi, ki je spajala vse v brezskrbnem življenju in zadovoljstvu. Pa je dahnila smrt mrzlično in neizprosno tudi v ta dom. Umirilo se je tedaj srce materino v večnem miru. Dvanajst otrok se je hkrati zavedlo ob strani osamelega očeta v nemi bolesi, trpki osamelosti in najgloblji žalosti ter začutilo vso težo življenja brez solnca, ki edino oživlja in ogreva — solnca materine ljubezni.

Hkrati so se zavedli v težki in neizprosni borbi življenja. Potihnili je tedaj pesem, beseda, a govorilo je oko, govorile so misli: »— — — nič več pel ne bom, zdaj ni več moj ljubi dragi dom!« In odhajali smo počasi, v naših srcih pa je bil mraz. Griček veselja se je spremenil v griček žalosti.

Pa je zopet prisijalo solnce v ta naš domek. Prišla je vanj druga mamica, v vsem podobna prejšni. In začeli smo se z veseljem vračati od časa do časa v dom nad vasjo, utrujeni od teže življenja in odhajali zopet okrepljeni. Dih tihe sreče z obrazov novoporočenih, upolnih, mladih gospodarjev je segal tudi v naša srca. Pri njej so se nam obnavljali spomini prošlih let. Iz njenega obraza je sijala tiha milina, ljubezen, ki zna osrečevati. Pavlinka, nisi mnogo govorila, govorila so dejanja, govorilo je srce in tedaj so besede odveč. Vedeli smo za tvoje srečo in te razumeli. Razumeli tudi tvoje osrečujoče hrepenenje, vedeli za prelepo skrivnost, ki je vsak dan poglobljala neskaljeno vajino lju-bezen in pridružili smo, daleč od vaju, vajini prošnji molitvi tudi svoje.

Toda božji načrti so prekrizali naše. Vnovič smo sklonili glave v težki žalosti in zmedenih misli ter ob novem grobu plakali nad pokopano ljubeznijo. Niti leto dni nisi bila med nami, pa si že znala vrniti domu nad vasjo veselje

Pričujoči članek se naslanja na članek »V svetem pričakovanju« iz 3. številke, ki je bil verno ogledalo življenja Pavelke.

in srečo. Nisi znala osrečiti samo moža, temveč tvoje ponižno vedenje je polnilo s spoštovanjem bližnje in daljne, ki so vsi prihiteli v velikem številu, da ob tvojem grobu vzamejo slovo od — žrtve ljubezni. Ko je bilo srce najbolj polno ljubezni, ga je odločila večna Ljubezen zase. Življenje si dala za življenje ter pri tem v junaškem, vdanem trpljenju sama dozorela za prerojenje v večno življenje. Svojemu soprogu in nam vsem pa si zapustila najdragocenejši spomin, življenje od svojega življenja. Mala Pavlinica bo vedno pričala o tebi. V njenih očeh bo odsevala tvoja milina in dobrohotnost. Po njej boš živela ti med nami. A dete ne bo vedelo, da se bo temu ali onemu ob pogledu nanj orosilo oko v nemi zamisli: »Revica, nikdar ne boš poznala mamice, ne čutila njene prebogatih pokopane ljubezni.«

Stal sem ob rakvi in zrl nemo v tvoj, še vedno sveži obraz. V duši mi je bilo tesno in raztrgane misli so mi silile solze v oči. Umrla si v bolnici vsa osamljena, pod težo ledenih predpisov, ki neusmiljeno razdvajajo ljubeče in trpeče puščajo same. Doma pa je bdelo, trpelo srce moža in njegovih in koprnelo k tebi s tolažbo... Sedaj tolažbe ne potrebuješ več. A ljudje so trumoma prihajali in te škropili, pletli neprenehoma vence — rožne vence — vse zate. Vsi ti so vse globlje doumeli tvoje veliko junaštvo. Doumeli junaštvo matere — mučenice, ki se zaveda, da je Bog položil vanjo stvariteljsko moč, s katero lahko soustvarja človeka in da izpolni to voljo božjo, žrtvuje tudi življenje. O, da bi bilo veliko takih mater, ki bi se zavedale svetosti materinstva! To so junaške mučenice, neprimerno vzvišene nad pomehkuženostjo današnjih dni. Njih mučeništvo je zgrajeno na ljubezni, zato osrečuje in polno vdanosti v trpljenje. In ako je treba žrtvovati življenje za življenje otroka, ako umro tedaj, ko je njihovo srce najbolj polno ljubezni, je njihova pot najbližja Bogu, ki je Ljubezen — vse obsegajoča.

Pavelka, tebe je spremljal v dolgih urah trpljenja križani Kristus, ki si ga sprejela dva dni prej; zato vsi občudujemo tvoje vdano trpljenje.

Še sem stal ob rakvi mlade mrtve matere. Zrl sem jo nemo, a srce mi je bilo nemirno. Misli so mi postale nenadoma težke in temne: Ali je sploh mogoče, da bi mogel Bog prezreti vse naše tihe molitve in prošnje, ter dopustiti tako težko žrtev? In vendar je tudi to delo božje previdnosti, ki čudovito veje med nami, a mi smo preslabi, da bi jo doumeli. »Zdaj pa ostane le vera, upanje, ljubezen, to troje; največja med temi pa je ljubezen.« 1. Kor. 13, 13. Pavelka, ti si imela to troje, zato si prenašala največje trpljenje tako Bogu vdano. Ali naj klonemo mi? Tudi mi hočemo ostati neomajni v veri, upanju, ljubezni in šele pozneje bomo spoznali, da so bili božji načrti pravi. Težave so zato, da jih premagamo, da ob njih Bog preizkuša našo vero...

Globoko potrti, vendar vsi vdano sklanjamo glave pred Tvojo voljo, o Bog!

Zopet sem daleč od tebe, Pavelka, a misli so pri tebi. V me lega boleost ob misli nate, na tvoje osamljeno dete, soproga in druge.

Tiho so padale snežinke, a niso motile tvojega miru. Zdaj pa je zavladala pomlad preko ravnin in bujno so vzklike rože iz tega groba kot tvoj tih pozdrav iz večne pomladi.

Daj, Pavelka, da bodo vzklike rože in zasijalo solnce tudi na solnčnem domu nad vasjo, tam »n'mav čez gmajnico«, kjer sedaj zopet veje otožnost in tiha žalost!

*Porabnajte naročnino
brez terjatve!*

Mira:

Vigred.

Češnje čez noč so cvetele v belini;
zrak prepojen je od mehkih vonjav.
Zarja prijazno smehlja se planini;
Vigred prišla je iz sinjih daljav.

V žarkih razkošnih ji plava perot,
lahno dotika se duš hrepenečih;
vžiga plamene jim bajnih lepôt,
lepših od zvezd v vsemiru drhtečih.

Čisti plameni se vzpenjajo žejno
k dobremu Bogu... Sinjina nebes
v sebi uklepa tišino brezmejno;
čuva skrivnosti božjih besed.

Matko Krevh:

Pastir.

Novela.

(Nadaljevanje.)

»Do sedaj še ni bilo nobene, ti si prva.«

»Dobro se imej na planini, pa pridno vriskaj!«

»Bom. Srečno!«

Pavle je šel za ovčami, ki jih je gnal pes po cesti, Franica pa je odbrzela po vrhu, izognila se doma in se napotila kar na njivo ter prva zamahnila s srpom po ovsu.

Po malem so prihajale druge žanjice in skoraj hladno pozdravljale Franico, ker jih je prehitela.

Solnce je čimdalje huje pripekalo, pa žanjice se niso zmenile za dušljivo vročino; pridno so žele in se šalile s hlapcem, ki se je danes izredno postavljaj. Vse snopje je znosil sproti na gare in je zapeljal na ozare, kjer ga je zložil Pogačnik v kope. Prepričan je bil, da gledajo vse žanjice za njim ter ga občudujejo. Opoldne je prišel pomagat hlapcu še pastir Nace, kar seveda hlapcu ni bilo po volji.

»Znabiti te pa rabi gospodar pri zlaganju« mu je govoril Lipe in na tihem želel, da odide pastir.

»Lipec, pipec! tebi moram pomagati, ker si že truden.«

»Pojdi, pojdi,« je govoril hlapec ter prikrival jezo.

»Veš, mene tako delo prav nič ne muči.«

»Ali pa. Čisto razkuštran si in umazan po licu; menda si se pozabil zjutraj umiti.«

»Kaj še! Potim se, da boš vedel.« Hitro si je popravil z lopatasto roko lase in si obrisal obraz z rokavom. Žanjice so se mu smejale in ga dražile na vse načine, pastir Nace jim je kajpada pridno pomagal.

»Srpe brusit,« je zaklicala Franica.

Hlapec je urno skočil, a ga je prehitel gibčni pastir Nace ter ga s tem seveda še bolj razdražil.

Gare so bile nabasane in povezane ter jih je bilo treba speljati po strmini. Zato je moral Nace pred vole, Lipe pa je podpiral gare, da se niso zvrnile.

»Lipec, le drži,« ga je hudomušno dražil pastir. Komaj sta pripeljala na cesto, že je stal Lipe pred Nacetom ter mu šepetaje grozil: »Ti revše, če ne boš držal jezika, te bom zvečer premikastil, da boš tri leta čutil.«

»Ne bo menda tako hudo. Za vsak slučaj se pa maščujem.«

»Bova videla.«

Lipe je odpeljal snopje na ozare ter se hitro vrnil. Nace ga je kljub njegovim grožnjam dražil še dalje do poznega popoldneva, ko je moral gnati živino na pašo. Šele tedaj se je Lipe oddahnil in nadaljeval delo pri snopju.

Žanjice so bile kljub silni vročini vesele in zgovorne; razposajeno so se smejale in dražile nerodnega Lipeta. Gabrova Franica je žela bolj v sredini poleg Pogačnikove dekle. Ni govorila veliko, le nasmejala se je včasih šali, ki jo je povedala zgovorna sosedka. Nekako tesno ji je bilo pri srcu, ker ni videla Pavleta pri obedu. Hrepenela je po njem in se zopet jezila, da misli vedno nanj. Trudila se je, da bi obrnila svoje misli drugam, pa vse povsod je videla samo Pavleta z boleznim, vendar vablјivim nasmehom. Bila je zamišljena in zato je iskala Pogačnikova dekla vzroka. Pravega ni mogla uganiti, ker je premalo poznala Franico.

Solnce se je že nagibalo proti zahodu. Morala je biti ura tri proč. Polagoma so se začeli oglašati zvonovi od vseh strani. Pastirji so poganjali živino na pašo. Pri Pogačnikovem ovčjaku je lajal Krančej z močnim glasom.

»Ho, naš Pavle že tudi izpušča ovce iz ovčjaka,« je rekla dekla. Na Franckinem obrazu se je pojavila rdečica, dekla je ni zapazila; morda bi ji bila ta izpremema razvozlјala zagonetko, morda?

Dan se je nagnil, solnce je zatonilo za Peco in odpotovalo v druge kraje, da še tam pogleda, kaj delajo zemljani.

Pogačnik je stopil z lestve ter legel v travo. Mrmraje je štel kope in zahvaljeval Boga za dobro žetev. Žanjice so se počasi pomikale za ozarami proti domu in pele:

Tam na vrtni gredi,
raste rožmarin.
Pridi ob slovesu,
dam ti ga v spomin.

Po vrhu je gonil Nace živino domov ter vriskal, da je odmevalo od vseh bregov. Veselil se je dobre večerje, ki ob času žetve nikdar ne izostane. Sladkosneden pa je bil, zlasti mu je dišala kava. Na kmetih ne pijejo namreč vsak dan kave zjutraj, temveč le ob slovesnejših priložnostih zvečer; zato jo seveda tudi bolj cenijo.

Po dobri večerji, ki se je Pogačnikovi zaradi dostojnosti niso smeli udeležiti, so se razkropile žanjice na vse strani. Pogačnik se jim je pač zahvaljeval »Bog plačaj«, a plačal ni nič, ker to sploh ni navada pri kmetih, kjer vse drug drugemu odslužijo. Ne rabijo nobenih knjižic in ne zapiskov, vse si vendar zapomnijo, kje še morajo odslužiti in odkod še dobivajo delavca. V takem razmerju sta bila tudi Pogačnik in Gaber. Franica je namreč ta dan odslužila Pogačnikovo deklo, ki je pred kratkim žela pri Gabru.

Večernica je že žarela na nebu in tudi druge zvezde so se zaporedoma prikazovale na jasnem nebu. V dolini je vladal mrak, le tu pa tam je zablašala luč in od Fužin se je slišal enakomeren ropot kladiv. Dnevna luč je pojemala tudi v gorah. Slavec je drobil v goščavi svojo milo pesem ter preganjal strah Franici, ki je hitela po strmi cesti proti domu. Na levi se je razprostiral smrekov gozd, nem, brez šuma, kakor bi spal. Franica se je bala gozdne tišine; za vsakim grmom je slutila strah. Zdelo se ji je, da izteza svoje dolge roke po njej ter jo hoče pograbit v hladen objem. Ravnina, na kateri je stal ovčjak, se je približala. Krog nje so stali pritlikavi grmi, pravcato strašilo. Urno kakor srna je hitela Franica navzgor po cesti. Ruta ji je zdrknila na rame, kostanjevi kodri so se nalahno zibali v večernem zraku ter ji poredno silili na razgreto lice. Komaj je dospela do prvega grma, kar se

prikaže moška postava pred njo. Franici se izvije krik strahu iz prs; ko pa spozna Pavleta, si globoko oddahne.

»Dober večer, Franica,« jo pozdravi Pavle.

»Bog ga daj! Pa tako pozen?«

»Nič ne de, saj me ni strah. Ali te smem spremiti? Krajši čas nama bo.«

»O le, prav hvaležna ti bom. Ponoči ne hodim rada sama.«

»Pa se mene ne bojiš?« jo je vprašal smehljaje.

»Zakaj?« Čudila se je temu vprašanju. Zakaj bi se neki bala Pavleta, tega prijatelja iz mladih let, ki ji ni storil nikoli nič žalega

»Slišiš sovo?« je spregovoril Pavle.

»Slišim, sove me je vedno groza.«

»Mene pa ne; sova je jako koristna žival.«

»Ampak nesrečo rada prinese.«

»Ha ha! Prazna vera!«

»Le našega očeta vprašaj, pa ti povedo!«

»Če bo priložnost nanesla, sicer so pa z menoj zelo kratkobesedni; menda sem se jim s čim zameril.«

»Ej so pač take navade« je opravičila Franica očeta in morala na tihem priznati, da ima Pavle prav. Plaho je pogledala spremljevalca, ki je zamišljeno zrl v tmino ter za hip pozabil, da spremlja Franico.

Prišla sta do razpotja. Pavle se je ustavil pred Franico in jo vprašal:

»Po kateri poti greva?«

»Če me boš spremljal greva po levi mimo mlina, drugače pa grem po desni čez Sedlo.«

Seveda te spremljam, zakaj pa ne?« In odšla sta dalje, tiho se pomenjujoč o vsakdanjih stvareh. Prišla sta že do meje, odkoder sta videla Poganičnikovo planino v temnih obrisih.

»Poglej moj raj!« je spregovoril Pavle.

»Potemtakem si zelo zadovoljen s pastirovanjem?«

»Pa še kako! Z nikomur ne menjam.«

»In dolgečas ti tudi ni na planini?«

»Ne, prav nič, zdaj si postavim kočo pod slemenom.«

»Kočo si boš postavil? Čemu?«

»I no, da bom ob slabem vremenu pod streho.«

»To se pravi, da ne boš prišel k nam, če te bo dobila nevihta.«

»Od rok mi je in tudi sitno, da bi vas vedno nadlegoval z vedrenjem.«

»Pavle« je vzkliknila Franica in ga pogledala, kakor bi hotela uganiti njegove misli. Nekaj neprijetnega se ji je vzbudilo v srcu.

»Vidiš,« je nadaljeval Pavle mirno, »napravim si skromno kočo in če mogoče tudi ovčjo stajo. Ne bo mi treba goniti ovac tako daleč s planine. Preden jih priženem do ovčjaka so že lačne. S Krančejem bova varovala čredo; sploh se na psa prav lahko zanesem. To ti je močna in zvesta žival.«

Pogladil je psa, ki je korakal poleg njega in zadovoljno mahal s košatim repom.

»Mi, mi smo se ti zamerili, pa nočeš povedati,« je dejala Franica z žalostnim glasom.

»Franca. Ni mogoče! Tako vendar ne smeš misliti. Vaši so mi vsi naklonjeni. Jaz cenim izmed vseh sosedov vas najbolj.«

Ko bi ne bilo teme, bi bil Pavle videl rdečico na dekletovem obrazu. Pavletova izjava je zelo razveselila Franico. Hvaležno ga je pogledala in rekla s toplim glasom: »Torej še prideš k nam?«

Pavle ni takoj odgovoril čudeč se Frančinemu vprašanju. Ugibal je in uganil, da ga vabi dekle s posebnim namenom na dom. Kaj, če misli nanj?

Če ga mogoče na tihem ljubi? Ustrašil se je takih misli in zamolklo spregovoril: »Pridem še, kadar nanese prilika.«

Dospela sta na Gabrov travnik, odkoder ni bilo daleč do doma. Tu sta se poslovila. Franica je podala roko Pavletu in mu pogledala v obraz.

»Lahko noč, Pavle! Hvala, da si me spremljal, zdaj me ne bo več strah.«

(Dalje prih.)

Venceslav Winkler:

Jutro.

*Ostro bije zvon jutranji belo uro.
Toplo priskajo pastirji.
Vas je v mlečni megli. Siv zvonik
raste močno iz morja.
Aleluja je presunila srca.*

*Ta hip je deklica odprla okno
in zajela ves jutranji blagoslov.*

*Le moj obraz molči poln sanj.
Čez svet in čez dolino gorsko
raste tuja pesem
in se gnete vanj.*

Presekaj ceste v svet, o dobra, dobra deklica!

Kriha:

Nerazrešljiva uganka.

Zdaj spomladi vidiš večkrat tale ljubek prizor:

Sredi cvetočega travnika stoji dekle. V rokah drži belo kresničico, trga ji ozke lističe in jo sprašuje: Me ljubi prisrčno? v bolesi? močno? nekoliko samo? prav nič? In išče dekletce svojim srčnim težnjam svojim dvomom in upom rešitve pri nežni beli cvetki.

Zares prečudna uganka je ljubezen. Skoraj vsakomur, ki je iz krvi in mesa, je usojeno enkrat v življenju, morda preje, morda pozneje, da se seznani z njo, da jo okusi v vsej sladkosti pa tudi v vsej bridkosti. Naraven potek stvari je tak in če mlado dekle v prvem navalu doslej neslutenege presladkega čuvstva ne ve ne kod ne kam in pretaka solze blaženosti in trepetu v pričakovanju nečesa velikega, doslej nezaslišanega, sledi s tem le ušodi nas vseh, ki živimo na tej zemlji.

Ko se prebudi mlado dekle v skrivnost življenja in ji duša poje omamno pesem: Ljubiti, ljubljena biti, ji domišljija ustvarja prelepe privide. Fant, ki je izginil za sosednjimi vrati, in ki ji je bil dozdej tako vsakdanji, postane mahoma krasotec in junak in čudom se čudi, kako je mogel dobri Bog nekaj tako lepega, tako dovršenega ustvariti. Fant, ta ubogi, morda zaničevani fant, ni več to, kar je v resnici, ampak le to, kar si o njem njena domišljija slika.

To je vzrok, da v teh letih zabrede na napačna pota toliko deklet. Le prekasno spozna dekle, da njen princ, ki si ga je sama za takega napravila, nima na sebi prav nič viteškega, in je v resnici ves drugačen kot je bila slika, ki so ji jo o njem spredle njene sladke sanje. Ni plemenit, ne duhovit, še malce dober ne. In ko se dekle zave svoje zmote, je njeno srce dostikrat že ubito, in njene oči ne vidijo več dobrega plemenitega moža, ki sam ne razume, zakaj mora s prestola, kamor ga je bila postavila dekletova burna ljubezen.

Kakšni so dandanes junaki mladih dekliških src? Častniki, žvenketajoči z ostrogami, letalci z drznim pogledom, filmski junaki z očarljivim smehom, plesalci z izumetničenimi kretnjami, nogometaši z nebrzdanim vedenjem. Za te se navdušujejo, o njih se pogovarjajo med seboj, njih slike zbirajo. Ob njih imenu jim trepeta neizkušeno srce, dokler ne pride nekega dne osvojevalec, ki pomeče vse prejšnje malike z oltarja njih srca in se sam naseli vanj.

Prvi pojavi zaljubljenosti, trepet in zanos in nočne sanje pri večini mladih deklic navadno še niso znak neozdravljive ljubezni. Pomenijo le prvi naval, ki se hitro poleže, če mu deklica sama ne bo posvečala pozornosti in ne bo mislila nanj.

Pa to je precej težka stvar, zakaj tudi najmodrejši in najizkušenejši med nami ve le malo o ljubezni. Je to večna skrivnost, nerazrešljiva uganka in ravno v tej tajinstvenosti je njena privlačnost. Nihče med nami ne ve, kdaj bo prišel in kdaj bo nehal ljubiti.

Še Salamon, ki je imel toliko izkušenj, je brezupno pel, da ne ve odkod je ljubezen. Ljubezni ni moči analizirati. Kako noro je, da deklica, da žena odda svoje srce prav fantu, možu, ki ji na prvi pogled ni bil prav nič všeč, ki se je morda zaničljivo namrdnila ob pogledu nanj. Kako noro je, da si bo fant izmed stotine lepih, ljubkih, duhovitih, bogatih deklic izbral prav najneznatnejšo za svojo ženo. Kako noro je, da si bo deklica med ducati pogumnih, duhovitih, učenih mož in fantov, ki so ji na razpolago, izbrala morda baš lopova, pijanca, kvartača, o katerem že vsakdo vnaprej ve, da ji bo življenje ob njem le nepretrgana veriga duševnih in telesnih muk in trpljenja. Ko je oddala svoje srce, ne gleda več nase, ne računa več z bodočnostjo, živi le sladkim trenutkom sedanje sreče.

Ljubezen zaslepi človeka. Fant ne vidi več dekleta, kakšna je v resnici: sitna, nagajiva, razsipna, neumna. Vidi le njene plave oči in njene zlate kodre in v njih je zanj ves svet. Dekle se mrda nad opravljivimi tetami in strici, ki pravijo, da je njen fant potepuh in ničvrednež. Ona pa ve, da je junak in je le zavidnost, ki njegove plemenitosti videti neče.

Dekle, ki ljubi, le prerada muči svojega fanta: »Me imaš li zares rad? Ali je tvoja ljubezen močna? Ali si prepričan, da me nikoli ne boš nehal ljubiti?« Pa revica ne ve, da s takimi vprašanji svojega fanta samo zbega, da končno začne o stvari razmišljati in sam o sebi dvomiti. Naj bi mu rajši dala v srce živo in trdno vero v njuno skupno ljubezen, naj bi gledala, da se čimpreje poročita in naj bi v tem času, dokler mora še čakati, varčevala in se pripravljala za bodoče dni.

Zakaj splošnemu mnenju nasproti je za mlado dekle, za mlade žene najnujnejše, da je prepričana o svoji ljubezni in je umirjena v njej, kot pa da je mož buren in strasten v svoji ljubezni do nje. Mož ima vedno še toliko stvari, ki mu poleg doma izpolnjujejo življenje. Ima svoje opravke, svojo družbo, milijon stvari, ki ga zanimajo, ga privlačujejo k sebi, ob katerih se zabava. On je zadovoljen, če ima svoj domek, kjer se lahko udobno spočije, kjer lahko svoji ženi izkaže svojo mero ljubezni in če ji privošči ljub pogled, je dostikrat že zadostil sili svojega srca. Žena pa, ki ljubi, osredotoči vse svoje življenje v ljubezni. In vedno je nezadovoljna in neutешena, če je svojemu možu tako vdana, da ta izpolnjuje zanj ve-soljstvo.

Vsako dekle, ki resno misli s svojo ljubeznijo, naj preizkusi tudi sama sebe, svoj značaj, svoja nagnenja in moč svoje samoodpovedi: ali se bo mogla odpovedati tudi modnemu klobučku, če bo tako nanoslo? Ali zna kuhati, prati, šivati in ribati? Ali je pripravljena tudi na to, da se z možem vred stisne v ozko, morda enosobno stanovanje in se odpove vsem veselicam in vsemu razkošju življenja? ali je tako močna, da bo znala dobro voljo in veselo srce obdržati tudi v trenutkih trpljenja in duševne muke?

In poleg sebe naj preizkusi tudi še moža: ali je zares junak, ki bo znal samega sebe toliko premagati, da bo njej mogoče živeti ob njem, da bo njima mogoče

skupaj živeti skozi dvajset, trideset, morda tudi štirideset let. O za tako skupno, tesno življenje v dveh je treba brezmejne potrpežljivosti in samopremagovanja, moči, kakršno more dati le resnična ljubezen. Mož pa, ki mu je prva in zadnja misel le njegova sprehajalna palica ali pa nogometna žoga, take ljubezni ne bo nikoli zmožen.

V današnjih težkih dneh te silne gospodarske in kulturne krize, ki je zajela ves svet, zahteva ustanovitev lastnega ognjišča od vsakega moža silnih žrtev. Zato se čedalje bolj pojavljajo glasovi o svobodni ljubezni in vsepovsod vstajajo njeni goreči zagovorniki. Govoré, da zakon ubije vsako ljubezen, da se v tesnih zakonskih vezeh nežna cvetka ljubezni zaduši, in da je svobodna ljubezen tako romantična in razširja okoli sebe posebno nežno vzdušje, ki se razprši v postavnem, častitljivem zakonu.

Ta pesem o svobodni ljubezni je zelo lepa, toda še nihče ni dokazal, da je tudi resnična. Nasprotno, koliko je zakonov, v katerih je vzajemna ljubezen ostala živa skozi dvajset, trideset, štirideset let, in je bila na koncu te dolge dobe še vedno prav tako lepa, ko prve dni njenega življenja. Morda je izgubila svojo silovitost, toda poglobila se je v notranjost in je morda prav zdaj na stara leta nežnejša kot kdaj prej. Koliko ginljivih dokazov zato nam nudi življenje in človeku je toplo v duši, ko gleda taka dva starčka, kako živita le nežni skrbi za svojega druga, za svojo družico. Svobodna ljubezen take vdanosti, ki bi preživela čas in življenje, ne pozna. Kdo more pokazati na ljubezen izven zakona, ki bi bila preživela samo eno desetletje? To, kar ljubezen ubija, ni zakon sam po sebi. Ubija jo razlika v značajih, samogoltnost, neumnost, strast. Več ljubezni pride že kot mrtvo-rojeno dete na svet, kot pa je poznejše življenje ubije. Kako pravi veliki nemški pesnik: drum prüfe, wer sich ewig bindet, ob sich das Herz zum Herzen findet. Naj se preizkusi, kdor se za večno veže, ali je srce ustvarjeno za srce.

Zakon je trdnjava in zaščitnik prave ljubezni. Mož in žena imata skupne skrbi, skupne potrebsčine in njuno premoženje je skupno. To so vezi, ki vsak dan znova vežejo moža na ženo, ženo na moža. Teh vezi svobodna ljubezen ne pozna. In otroci ki pridejo, ali niso ti ponos in briga obeh zakonskih drugov, iz katerih raste in se veča njuna vzajemna ljubezen.

Morda je največji sovražnik in najnevarnejši sovražnik ljubezni ljubosumnost. Žena, ki svojemu možu več ne zaupa, ga že tira na pot pogube. In vendar ima žena v zakonu več jamstva, da ji mož ne bo zašel na kriva pota, kot ga ima dekle, ki ljubi izven zakona, in kjer jo mož lahko zapusti brez vsake težave, kakor hitro se je je naveličal.

Dekle, ki ji mož ponudi svobodno zvezo mesto poštenega zakona, mora že vnaprej vedeti, da mož s svojo ljubeznijo ne misli resno. Ljubezen, ki je Bog ne blagoslovi, ne more živeti, ker ji manjka blagodejne rose, ki vse oživlja, ki daje rastlini rast, da se razvija in rodi sad.

Pravijo, da deklice v današnjih časih ne znajo več ljubiti z onim silnim ognjem in ono veliko požrtvovalnostjo, kakor so ljubile njih babice in prababice. Toda to ni res. Človeško srce se ne more spremeniti in prav tako se ne more spremeniti ljubezen dekliškega srca. Morda se je spremenil način, vnanja oblika, kakor se je spremenil način našega življenja. Toda življenje, ki polje v nas, je kljub spremenjenim življenjskim oblikam isto ko nekdaj in prav tako je ostala ista tudi ljubezen, ki veže človeška srca medseboj in poraja življenje iz sebe. Ljubezen je vedno isti svet brez konca. Vedno in vselej je ista prečudovita, blažena in nerazrešljiva skrivnost, ki jo je večni Stvarnik položil človeku v srce, da po njej vsaj za hip pogleda v raj blaženosti že na tej zemlji in plača za to ceno, ki to blaženost odtehta: novo življenje.

Poraabajte naročnino!

Franjo Neubauer:

Moja tolažba.

*Stopi k meni v solzni dol,
ko me bo morila bol,
ko še majsko cvetje,
slavčkov sladko petje*

*tolažilo me ne bo!
Stopi k meni na zemljó
in o lepši rajski sreči
tolažljivo zašepči.*

Peleasa:

Najčistejša v umetnost.

Kakor ima ljubezen lepoto za svoj najvišji predmet, tako ima tudi umetnost najčistejšo lepoto za svoj oboževani predmet. Na zemlji imamo dve vrsti lepote, pravi veliki sv. Avguštín. Prva stremi za tem, da se približa Bogu, druga pa se obrača od Njega in se hoče nasititi zemskih

W. Meyer-Speer: Madona.

dobrin. Prav tako ima lepota dvoje idealov, ki se borita za človeško srce. Prvi ideal je nedolžne, angelske, duhovne, lahko rečemo božje lepote, drugi pa se laska človeškim strastem. Iz tega izhaja tisti večni boj med človekom duha in človekom mesa.

Dva umetnika svirata z enako finima lokoma na mojstrskih goslih. Pa poslušajte! Prvi dviga dušo na čistih strunah ter jo ponese prav pred prestol božje Lepote. Drugi umetnik pa vžiga le ogenj strasti. Izročimo enako dobra čopiča dvema mojstroma! Doživeli bomo isto! Dva umetnika ne ljubita iste lepote, ne zasledujeta istega ideala, marveč pripadata dvema nasprotujočima si kraljestvoma. Prvem kraljestvu vlada car zla, drugega pa vodijo red, dostojnost in čednost.

Ni nam treba navajati vpliva, neposrednega, močnega in blagodejnega, katerega je sv. Devica polagala v umetnost. Predstvaljala je božji ideal svoje deviške lepote pred umetnikove oči. Ko so prvi kristjani, ki so se skrivali v katakombah, zaslanjali oči pred nečistimi simboli poganske lepote, so mislili na — Marijo. Na grobove svojih dragih so začrtavali resne obraze devic, ki naj bi dvigali pogled in srce poznejših generacij. Tu je nastala tradicija, da so prav v Mariji iskali ideal lepote. Kadarkoli se je kak nebeški genij oborožil s čopičem, je našel moč v pogledih na Najčistejšo in ob čaru Njenih deviških oči je lahko premagal najsilnejše strasti.

Ali bi bil Rafael postal nadangel slikarstva, če ga v največjih nevarnostih ne bi dvigal ideal lepote — Marija? Gostu rešitelju pa je hotel izkazati svojo hvaležnost; zato je prikazoval meditacijo svoje ljubezni. Tako so nastale tiste nesmrtnne device, ki ostanejo predmet večnega občudovanja. Z Rafaelom pa je lepota device Marije rešila vso umetnost.

V isti smeri je iskal in našel skrivnost svojega povsem deviškega talenta plemeniti umetnik H. Flandrin, predstavnik verskega pokreta umetnosti v XIX. stoletju. On sam bi nam mogel povedati, kje je zazrl obraze tistih devic, s katerimi je umetniško okrasil stene številnih svetišč. Kje neki je videl model, mir dihaajočih obrazov, tako nežnih, tako močnih ter čistih in lepih, katere občudujemo v cerkvi sv. Vincencija Pavla v Parizu, kjer so kot živi vklesani v mrtev kamen in hite v slavnostnem sprevodu proti božjemu kraljestvu? Kje neki je gledal božjo sliko, ki jo je ustvaril njegov nesmrtni čopič, da je v cerkvi St. Germain-des-Prés, ki je ponosna na njegovo poslednje delo, prikazal Mater-Devico v betlehemskega mestu, počivajočo poleg božjega Otroka kot revna zemeljska hčerka, toda ožarjena s sijem božje Matere?

In vsi, ki jo predstavljajo z mrtvim Sinom v naročju? Vse, kar je božjega, vse, kar je materinega, vse, kar je človeškega, vse je zopet združeno pod Njenim plaščem!

Pa tudi naša književnost je kljub vsem stranskim zablodam ostala krščanska in vsi, ki so med nami nosili sij genija, so bili ginjeni ob Marijini lepoti, saj tudi moderna umetnost še pozna pravila Evangelija.

In tisti slavni Mozart, vdani, pobožni in zvesti sin Matere, je dal svojim proizvodom tisti intimni poudarek čistosti, zbranosti in sladke milobe, ki nam dovoljujejo, da ga nazivljamo »muzikanta molitve«.

Velikani v kraljestvu umetnosti so nosili krog svojih čel vence, na katerih je blestel pečat krščanstva. Samo oči so zatisnili, vera in ljubezen pa sta jim navdahnili, kar so upodabljali v kamen in platno in vlivali v črke in strune. Njihova dela dihaajo lepoto presvete Deve in Njeno nebeško čistost. Mar ni bila Marija posredovalka, da so postali največji umetniki in tudi najčistejši med temi?

Naj se Njena roka, ki blagoslavlja, še dviga nad vse umetnosti! Naj nam Najčistejša da umetnikov, ki bodo ljubili Njeno kraljestvo in v njem iskali svojih idealov! Očiščuje naj jim srca in roke, da bodo čisti njihovi umotvori! Našim očem pa naj da, da bi gledali v Njej tisto nadzemsko lepoto, ki je izvabila »Božjo Besedo« na zemljo.

Franjo Neubauer:

Majska blaženost.

*Šmarnica, dete nedolžno,
v tihem se gozdu smehlja,
nánjo skoz bukovo listje
lijejo žarki z nebá.*

*V gozdič iz raja Devica
s čistimi gleda očmi,
šmarnica v mladem veselju
sladko, opojno dehti.*

*Blaženost majske oznanja
šmarnica, zvonček droban,
rajski Devici pozvanja
nebna brezkrajna ravan.*

M. Herbert:

Ljubljen biti . . .

Novela.

(Konec.)

Preprosta beseda, ki jo je govoril duhovnik pri poroki, je prišla Rihardi zdaj večkrat na misel.

»Nerazvezljivo sta zvezana, eno sta postala v ljubezni, drug ob drugem morata obstati v srečnih in težkih urah. Skušajta iz težkih dni in ur napraviti samo dobre! Ne iščita, da bi bila ljubljeni, ampak ljubita se!«

Teh besed Riharda ni mogla pozabiti. »Ljubezen je žrtev« je duhovnik dostavil.

Vedno bolj se je Riharda zavedala, da bo njeno življenje res žrtev, trajno iskanje onega srca, ki se mu je vsa vdala. Ali bo prišla tako daleč, da bi mu postala neizogibno potrebna?

Riharda je začela sanje »ljubljen biti« vedno bolj porivati v stran in razumevati vedno bolj živo resničnost ljubezni, ki ima v globini srca in duha svoje korenine.

V Münchenu sta ostala Roding in Riharda dva dni. Obiskala sta po večini vse razstave, zlasti one »v stekleni palači«, kjer je Rihardo zajel z vso močjo nagrobni spomenik. Predstavljal je slovo žene od mrtvega moževega trupla. Ljubezen je hotela tu s prošnjami premagati smrt. Riharda se je trdneje prijela moževe roke. »Tega ne bi prenesla, če bi te izgubila.«

»Niti ne veš, kaj se vse da prenesti,« ji je odgovoril.

Zvečer sta šla v opero, da slišita Wagnerjevo »Tristan in Izolda.« Riharda si je prav mnogo obetala. Za ta večer se je posebno izbrano oblekla. Zelo lepa je bila in Roding jo je z veseljem opazoval.

Ko pa je opazil, da se premnogi ozirajo vanjo, se je razjezil. Že v prvem odmoru ji je rekel: »Prihodnjič ne boš mogla več tako nastopiti! Takega razkošja jaz ne morem plačati.«

»To obleko sem si kupila, ko sem jo še sama lahko plačala,« je odgovorila Riharda. »Ne pokvari mi večera, uživanja lepote umetnosti!«

Toda Roding je obmolknil in njegov molk se je tudi nje oprijel.

Ta večer se je z vso močjo uprla njegovi trdoti. Vsa njena mlada energija je oživila.

»Popolnoma me boš odtujil. S svojo trdoto me goniš od sebe. Druška sem kakor ti, to je res. Ljubim lepoto, sijaj in umetnost. Vendar bom prenesla tudi samoto zaradi tebe, le svoje ljubezni mi ne odreci!«

Privil jo je k sebi in jo poljubil. Ne, noče je izgubiti. Toda ni bil vaje, da bi bil zaradi koga drugega drugačen, kakor mu je predpisovala njegova sebičnost.

Ljubil je Rihardo s hrepenenjem, a ne s požrtvovalno ljubeznijo; ljubil jo je z ono ljubeznijo, ki pahne ljubljenega v tisoč dvomov in negotovosti, namesto da bi ga osrečila in zadovoljila. In Riharda je to vedno bolj čutila. O, le ljubezni ne izgubiti, le ta ogenj ne ugasniti! Saj to je temelj mojega življenja! Kaj bi imela tudi še na svetu, če bi mi ugasnil ta plamen in bi morala spoznati, da ni bil prav nič drugega kakor večša.

Vsa ponosna, čista energija njenega bistva se je upirala tej misli. Svoje življenje je zastavila za to ljubezen in zato ji je hotela ostati zvesta preko vsega trpljenja in zatajevanja, ki jo še čaka.

III.

Tihota in samota zime je ležala nad dolinico. Potoček pod jelšami je bil zamrznjen. Drevesa pa so stala v blestečem ivju; daleč, daleč v nepregled

pa je ležala bela zimska odeja. Vrane so se podile pod sivim nebesnim svodom, sicer pa mir in tihota.

Riharda je stala ob oknu in je gledala naravo. Ta tihota in samota je bila prevelika, pretežka in premrka za njo; vse moči njene duše so ji klo-nile. Hotela pa je in želela je drugače, kajti bodočnost je stala pred njo polna lepih obljub. V nekaterih mesecih je pričakovala otroka.

»Vsako dete je viden sad ljubezni,« teh besed domačega pesnika se je večkrat spomnila. Te lepe besede so ji bile v veliko tolažbo. Kakšno globino ljubezni bo imel ta otrok, ako prinese s seboj globino njene zmožnosti za ljubezen! Še preden se je rodil ta otrok, je že živela zanj, molila zanj in v duhu delala najlepše načrte za njegovo bodočnost. Toda ni ga še bilo. In v Rihardino življenje se je hotela vgnezditi samota in praznota.

Roding ni bil vselej razpoložen za tako živo izmenjavanje misli. Ko sta se zaprla zopet v svoj dom, ko je pričel zopet s svojim običajnim delom, se je ogrnil z molkom, ki je kakor svinec legel na dušo mlade žene. V začetku je poskušala moža odtrgati samoti in ga obdržati v vsakdanjosti družinskega življenja.

»Moram biti soudeležena na tvojem življenju, ob nagibih tvoje duše in ob tvojih mislih. Hočem te razumeti, ker te tako iskreno ljubim,« ga je večkrat šepetaje prosila.

Pa to se mu je zdelo neprimerno in neznosno.

»Vrniti se morava v mirno življenje. Saj veš, le mirna ljubezen ima obstanek. Toda Riharda se ni dala zadovoljiti. Ure in ure je presedela in je prisluškovala njegovim korakom, s katerimi je meril svojo delavnico, ves zatopljen v globoke misli. Ali je nanjo čisto pozabil? Ali je bila njegova ljubezen samo opoj čutov, ki se je hitro razkadil? Ali nima njena notranjost nikake cene?

Prenežnočutna je bila za vsak tozadeven opomin, ki bi ga morebiti dvignil. Vedela je, da ni v naši moči pridobiti ljudi zase z golimi besedami, ampak da se prav ti razvijajo poleg nas kot naša lastna usoda. Včasih jo je objel strah. Kaj se ji res ne bo posrečilo, da bi omečila to trdo dušo ali bo vedno smela stati samo v predvorih njegovega bistva? Ali res nima nikake moči nad njim?

Sivo in mračno je legal zgodnji zimski mrak nad dolino, lezel iz vseh kotičkov ter kot siv pajčolan zagrnil z ivjem pokrite jelše, pa se je prikradel tudi v Rihardino sobo ter jo vso zavil v sivino in napravil še bolj samotno in tiho. Riharda je stopila k veliki peči, odprla vratica in gledala v žerjavico. Tako temotno in samotno je bilo vse okoli nje. Vzela je vžigalice in prižgala sveče na omari in pri klavirju, potem pa še veliko, z rdečim zagrnjeno svetiljko, ki je visela od stropa. Luč in svetloba ji je dobro dela, nekako poto-lažila in opogumila jo je. Sedla je h klavirju in zaigrala nekaj znanih akor-dov. Godba je zmotila Rodinga v sosednji sobi. Brezobzirno se mu je zdelo, da Riharda igra, ko on studira. Jezno je vstal in stopil v sosednjo sobo. Tam je sedela njegova žena, kakor bela samotna postava v siju številnih luči, bela duša polna hrepenenja, ki je njega čakala, a on tega ni vedel. Videl je svet-lobo in luči in ni mogel razumeti.

»Kakšna potrata!« je rekel, šel od sveče do sveče in upihnil vsako po-sebej; potem je zaprl vratica pri peči, da je bila rdeča luč zopet zaprta v ječi in je rekel:

»Kakor otrok se obnašaš, Riharda.«

Roke mlade žene so omahnile v naročje; obrnila se je k svojemu možu in rekla: »Ali ne veš, da je greh uničiti nedolžno veselje v srcu bližnjega? Nikdar ti nisem drugega storila, kot samo ljubezen izkazovala; zakaj me vedno žališ?«

Nenadna tema, ki je v sobi nastala je Rodniga samega ostrasila. Čutil je, da se je malenkostno znosil nad svojo ženo; toda nikdar še ni priznal svoje napake in je ni hotel niti zdaj.

»Naše gmotne razmere niso take, da bi mogli razmetavati,« je rekel kratko in jezno.

V Rihardi je vstala nenadna jeza, ki je ni mogla zadržavati:

»Prevaral si me!« je zaklicala. »V svojih knjigah in spisih si pisal o stvareh in nazorih, o katerih tvoja duša ničesar ne ve. Moč tvojih besed v knjigah me je omamila. V resnici pa misliš bolj prostaško, kot preprost in navaden človek. Prišla bom do tega, da te bom zasovražila in zaničevala.«

Vsa se je tresla in ni vedela več, kaj govori. Zvok njenih besed se ji je zdel popolnoma tuj.

»Pahnil si me v nesrečo!« je zaklicala iznova in zakrila z rokami obraz.

Roding se je spomnil, da se mora obvladati, zaradi Rihardinega stanja in kljub temu, da ga je ranila v njegovi sebičnosti, se je premagal in rekel samo:

»Kaj vendar misliš? Kako sem te prevaral? Tvoja podtikavanja so tako nespametna, da niso vredna protidokazov.«

Riharda je svojega moža samo pogledala. Njegov obraz je bil ves trd, bled, žalosten in izpremenjen; bil je star.

Strašna bojazen se je Riharde polastila; kaj je napravila? Ali bo te besede kdaj odpustil? Ali je prav zdaj uničila zadnjo ljubezen med njima?

»Odpusti!« je prosila, »saj nisem vedela, kaj sem govorila.« Po teh besedah se je Riharda onesvestila.

V njem se je zbudila zopet nekdanja nežnost. Dvignil je svojo ženo in jo nesel na posteljo ter jo oprostil skrbno zgornje obleke. Pri tem skoraj materinskem delu se je omehčal. Ljubeznivi obraz njegove žene je izgledal zelo trudno in žalostno, kakor obrazi, ki so veliko trpeli. Prvič je to opazil in je pričel o Rihardi razmišljati.

Z zelo velikimi zahtevami in pričakovanji je prišla v zakon in on jih ni znal izpolniti. Iz njegovih knjig in spisov si je napravila lepo in idealno sliko o njem in zdaj je trpela zaradi razočaranja. Ta misel je močno pretresla njegovo samozavest, kajti že v mladih letih je marsikateri dan razmišljal in marsikatero noč prebil brez spanja ob spoznanju, da njegovo vsakdanje življenje, njegov značaj ne odgovarja idealom, ki jih zastopa v svojih spisih. Pripoznati mora, da ni nikoli razumel ljudi svoje okolice. Ali je bilo tudi Rihardi težko, da, nemogoče njegov značaj prenašati? Da je prišla k njemu s srcem polnim ljubezni in vdanosti, o tem ni dvomil. Morebiti je bil redkokdaj mož tako iskreno ljubljen kakor on. In od te žene, ki se je znala ponižati le zaradi njega. V tem je gotovo nekaj velikega in pretresljivega, česar se je zavedel z resničnim spoštovanjem. Morebiti bi bila lahko za vse to od njega pričakovala vsaj nekoliko požrtvovalne ljubezni in srčnega razumevanja svojih dušnih in srčnih potreb. Da, morebiti ji je dolžan vso in celotno vdanost, oni drugi »jaz«, o katerem je tolikokrat pisal in, ki ga je ona tako želela in neutrudno iskala.

Riharda je ležala med blazinami. Že davno se je zavedla, a ni se gani, niti ni spregovorila. Nežna skrb, s katero jo je soproj čuval, jo je navdala s sladkim občutjem, da jo ljubi. Tako rahlo in nežno prijemamo le človeka, ki nam je neizrečno drag; to je čutila s svojo žensko dušo.

In vsa njena duša se je zopet obrnila k njemu. Čutila je njegov pogled na svojem licu, čutila pa tudi, da je to pogled ljubezni.

Vso svojo dušo je dvignila k Bogu in iskreno molila: »Daj mi ga, vsega in za vedno! Uči ga, da sebe najde in dá v ljubezni za druge! Naj bo tako plemenit, kot so njegove misli!«

In Bog je prenesel njene nežne želje v sredo njegovega srca. Prvič v življenju se je ponižal, sklonil pred človekom in rekel:

»Odpusti mi; nisem imel prav! Odpusti mi zaradi svoje velike ljubezni!«

Franjo Neubauer:

Pridi k meni!

*Čiste so Tvoje roké,
šmarnice bele držé,
v majnik jih trosijo,
onim jih nosijo,
ki še veselja sijáj
more blesteti jim v maj.*

*Hod je Tvoj prožen, lahak,
tih je korak in mehak.
Duše Te čujejo,
ki pričakujejo
v nemi bolesti težkó,
da potolaži jih kdo.*

*Tvoj naj zaslišim korak,
Materin govor sladak!
Ti me tolázila,
bóli boš blázila,
belo mi dala rokó,
k nadam me dvignila ž njo!*

Dr. Lene Neuefeind:

Ali sta gimnastika in sport sodobni ženi potrebna?*

Ženi je v posebni meri dano, svoje bistvo raziskovati, svoje notranjosti se zavedati, sebe opazovati. Če vodi ta nagon samo k temu, da goji v ženi napuh in gizdavost, je to zanjo velika nevarnost. Če pa prodre pogled zunanjo plast gizdavosti in lepoticenja in pogleda prav globoko notri v dno duše, pa povzroči ono spoznanje, po katerem pride žena do onega blagodejnega miru, ki ga ji je treba kot varuhinji življenja.

Ženi je dano gledati bolj na znotraj, dočim mož le na zunaj gleda. Žena vidi mnogobarvno podrobnost, mož pa bolj zakonito enakost. Nikjer pa ne pomeni podrobnost toliko, kot pri spoznavanju človeškega srca; zato pa je prav žena usposobljena, prodreti v človeško notranjost. Žena je prav za prav stvariteljica dušeslovja, četudi ni spisala največ in tudi ne prvih dušeslovnih knjig, ampak je šele prav v zadnjem času zavzela na tem polju važno mesto. Najlepši in najplemenitejši sadovi tega njenega daru pa so slejkoprej dozorevali v domači tišini, od človeka do človeka vse bolj kot pa v javnosti in splošnosti, — pri vzgoji namreč, ki je skoroda izključno le v ženskih rokah.

Kakšno stališče pa zavzema žena, ki ima tako veliko zmožnost vplivati na dušo, — do svojega telesa? Ali ima poleg splošne naloge, telo in duha spraviti v pravilne odnošaje, še kake druge dolžnosti? Ali nima prav žena dolžnosti, čuvati nad tem, da ostane telo čisto, da se pravilno razvija, da zavzema v življenju pravilno mesto?

* Uredništvo je naprosilo za pričujočo razpravo voditeljico ženskega urada za delo v Koblenzu, ki vodi pri tem uradu in v raznih privatnih tečajih gimnastiko in sport.

V odgovor na ta vprašanja se je treba spomniti, da je prav žensko telo lahko vzrok samo grobe čutnosti, ali pa vzrok občudovanja lepote dela božjih stvariteljskih rok, občudovanja lepote čudovite posode, ki naj sprejme vase še čudovitejšo vsebino — dušo. Žena varuje zvezo duše in telesa. Če pa varuje v sebi to ravnovesje, ga s svojim vplivom varuje tudi v svoji okolici.

Kako pa skrbi, da telo in duša vzdržita ravnovesje, da se telo ne izmaliči pod bremenom dela, da pa na drugi strani pride tudi duša do svojih pravic?

V tem oziru je dandanes prav mnogo in različnih stremljenj. Najbolj nam pade v oči modna dama. Delo njenega celega dne je posvečeno negi telesa. Od temena na glavi, do malega prsta na nogi, vse potrebuje pri njej skrbne nege. Mila in dišav, mazil in šminke ne štedi. Do najdrobnejših potanjnosti se je razvila kosmetika.

In pa ravna linija v modi! Naravnost heroične žrtve ji doprinašajo; odreči se je treba mnogoterim jedem, telo naravnost izstradati, s težkimi vajami ga mučiti. Prava askeza v kraljestvu mode se razvija. Lepotni kult se košati danes že po vseh krogih, stanovih in plasteh prebivalstva. Lepota se da izmeriti; konkurence in natečaji nastajajo; vsak dan prinašajo časopisi novo »miss«.

Toda moda pa pozablja, da je treba prav modi izraza duše, da naj bi prav moda bila simbol lepega srca.

Dočim pa moda in samo na tostranstvo usmerjena telesna kultura telesnost precenjuje, noče zdrav krščanski občutek telesnosti postavljati nad dušo, niti v isto vrsto z dušo, temveč jo hoče pametno uveljaviti v življenju. Naše telo naj ne teka poleg duše, ampak naj ga duša skoz in skoz oblikuje.

Toliko se mi je zdelo potrebno omeniti o negi telesa, ki jo vsak dan srečujemo.

Ogledati si pa moramo, kaj preostaja še nam, ki zaradi svojega poklicnega dela ne moremo, pa tudi zaradi svojega ponosa nočemo biti modne dame v slabem pomenu besede, a se potrebe pametne telesne nege vendar dobro zavedamo.

Mnogokrat smo že čitale ali tudi slišale, da je ta ali ona zaradi premalega gibanja resno obolela; vsa trudna in otožna je in zdravnik ji je predpisal mnogo gibanja na prostem. Kako in kaj?

Bili so časi, ko ni bilo treba misliti na nikako drugo udejstvovanje telesa, zlasti ne ženskega telesa, kakor na ono, ki ga prinese s seboj vsakdanje delo. Po delu je bilo treba samo počitka in hrane in telo je prišlo v ravnovesje glede izrabljenih moči. Same čutimo, da dandanes ni več tako. Način današnjega dela je po vsem drugačen, kakor je bil nekdanj, zato je tudi izraba moči vsa druga in zato rabi tudi telo drugačnega nadomestila izrabljenih moči, kakor nekdanj.

Industrijalizacija vsega dela, vlada stroja se povsod uveljavlja; zato pa telo nima več toliko različnega dela, kakor ga je nekdanj zaposljevalo; poleg tega pa se množe zlasti za ženstvo mnogi »stoječi« in »sedeči« poklici, ki telo, četudi je v miru, prav tako utrujajo in izrabljajo njegove moči kakor »težki« poklici, t. j. taki, ki izrabljajo telesno moč v gibanju.

Tudi žena tej splošni usodi človeštva ni ušla. Velik del ženstva stoji v poklicnem in pridobitvenem delu in veljajo zanj isti pogoji kot za moške sodelavce. Dan za dnem je treba v pisarni, tovarni, delavnici ali na drugem delovnem mestu stati, sedeti, opravljati eno in isto delo in biti izpostavljena istim neprilikam, vdihavati isti slab zrak. Kaj pomeni taki množini ovir v gibanju par počitniških dni?

In naše poljske delavke? Dan za dnem isto delo, isto gibanje, izrabljanje enih in istih moči. Kar je bolje, je to, da so na dobrem zraku, na luči, na solncu.

Pa naše gospodinje! Ali je njim bolje kot onim v drugih poklicih? Modernizacija v gospodinjskem obratu je prinesla s seboj, da gospodinja ne rabi več toliko pomožnih moči kot prej. Preobrat v obrti in industriji pa ji je odvzel marsikatero delo, ki ga je prej vršila sama. Mirna domača produkcija je izginila in namesto njenih izdelkov prihajajo tovarniški.

Toda narava se ne da goljufati. Če ji je novodobna tehnika izvila dobroto za človeka, pa zahteva na drugi strani od njega prostovoljne žrtve, ki ji jo mora prinesiti, ako noče podleči vplivu novih razmer. V prejšnjih časih je bil človek pri svojem delu in pri svojih vsakdanjih dolžnostih zdrav, danes pa pri svojem delu oboli, ako si ne najde primerne odpomoči. Le poglejmo zadnje desetletje in še malo nazaj! Slabokrvnost, utrujenost, nespečnost, nervoznost, splošna slabost so najpogostejše bolezni, ki uničujejo veselje do življenja in dela.

Ali ni odpomoči za vse to?

Fiziologija nas uči, da nobeno živo bitje, noben organ ne ostane delazmožen, ako se ne giblje. Vse, kar je živega, zamre, tudi pri najboljši hrani, če nima prilike, da se udejstvuje, da dela. Delo pa ni drugega kakor gibanje z obtežitvijo. Gibanje pa povzročajo mišice. To delo mišic pa porablja moč in potrebuje hrane. Z mišicami vred pa se gibljejo tudi kite in kosti. Kakršno je stanje tega trojnega: mišic, kit in kosti, tako izgleda tudi telo na zunaj. Ali je močno, krepko, polno, enakomerno, ali pa slabotno, mahadravo, enostransko razvito, pohabljenost. Tu je edina pomoč: mnogo gibanja. Kar telesu manjka gibanja ob delu, ga je treba nadomestiti s prostovoljnim gibanjem: z gimnastiko, s sportom. Treba pa je dobro preudariti, katerih gibalnih vaj telesu manjka in kako jih je treba izvajati.

Zato je čisto neprimeren ugovor: Jaz se že pri domačem ali poljskem delu dovolj gibljam, meni ni treba gimnastike. Z domačim delom, ali delom na polju se gibljejo vedno ene in iste mišice in se s tem krepe; druge pa vedno samo mirujejo, se ne krepe in ne razvijajo, ampak polagoma usihajo. Le enakomerno gibanje vseh mišic pa povzroči skladnost telesa.

Poleg tega pa je gibanje tudi za krepitev notranjih organov važno: pospešuje krvni obtok, krepi in pospešuje prebavo in dihanje in ohrani v ravnovesju živce.

Za sodobno ženo je gimnastika, t. j. enakomerno gibanje telesa, s fiziološkega stališča še mnogo važnejše kakor za moža in prav tako sport, ki k temu gibanju pridene tudi še neko družabnost in veselje. Kajti gimnastika in sport ugodno vplivata na četvero organskih sistemov: mišice, prebavila, sopila in živce. Prav ti pa so zlasti v življenju žene posebno važni; saj so vseskozi v rabi mnogo bolj kakor pri moškem. Motnje v njihovem delovanju so prav pogosto vzroki mnogih ženskih bolezni. Gimnastika in sport pa je prav sredstvo za učinkovito pobijanje teh bolezni. Žena mora vedeti, kako jo vsaka bolezen, ali tudi že najmanjša motnja njenega zdravia ovira in ji zmanjšuje veselje in zmožnost do dela. Posredno pa to neugodno stanje vpliva tudi na njeno okolico.

Do zadnjih časov smo videle telovadbo in telovadne nastope, ki so nam gotovo ugajali. Opazile pa smo lahko, da je moški telovadec zaradi svoje bistvene značilnosti stremil za najvišjimi dosegljivimi točkami, dočim to za telovadkinjo ne pride v poštev. Žena je zaradi svojega ženskega bista le bolj za vztrajno delo tudi v telovadbi. Dočim stremi mož za enim, edinim, najvišjim, je žena izbrana, da izvrši mnogo poedinih del, a vse temeljito, eksaktno. Gimnastika kot zdravilno gibanje ni za javne nastope, ker je le namenjena posameznici in potrebam njenega telesa. Seveda pa takoj spoznamo javno telovadkinjo, če goji gimnastiko, če jo goji pravilno in uspešno. — Gimnastika je za sodobno ženo prav tako potrebna, kakor vsakdanja hrana, kakor zrak. Res je, da ona, ki je ne goji, ne umrje; prav tako pa je tudi res, da ona sodobna žena, ki goji gimnastiko, ne bô podlegla slabim zdravstvenim vplivom in bo kos velikim nalogam, ki je čakajo.

Gimnastika mora biti fiziološka telesna vaja, t. j. taka, ki odgovarja telesnim pojavom, telesnemu razvoju; kajti le taka odgovarja potrebi ženskega telesa. Preutrudljive vaje, zlasti enostranske, neharmonične so škodljive.

Vsaka pravilna gimnastika razvija z enakomernimi vajami telo v harmonično celoto, a ne pozablja pri tem tudi duševnih momentov. Te vaje pa morajo biti take, da odgovarjajo specialnim ženskim značilnostim. Kdor bi hotel za ženske uporabljati vaje kot za moške, bi napravil veliko napako.

Marsikatera žena misli, da je gimnastika zanjo čisto odveč, češ, saj imam v gospodinjstvu in pri svojem vsakdanjem delu dovolj gibanja in tekanja. Res je, da je njeno delo združeno z gibanjem in pogosto z naporom. Toda to njeno gibanje je povsem enostransko in se ponavlja vedno na eni in isti način. In prav s tem postane lahko škodljivo. Za zgled nam služi n. pr. stanje, ki ga je toliko v gospodinjstvu. Skoraj pri vsakem opravilu gospodinja stoji; torej prestopi pretežni del dneva. S tem se silno utruji, istočasno pa nastopi cela vrsta drugih škodljivih vplivov. Tako n. pr. trpi krvni obtok, zlasti dotok nazaj k srcu. Mrzle noge, nagnjenje k prehladu, bolečine v križu (išias), otekline v členkih, posebno pa krčne žile in od njih odprte noge, so naravne posledice. Istočasno pa trpe nekatere kosti na preobloženju, pa tudi členki, kar povzroči ploske noge (Plattfuß) in obolenja v členkih. Prav tu bi bila gimnastika posebno potrebna, da bi izenačila enostranost in pospešila krvni obtok.

Če smo s tem dokazale potrebo gimnastike, dasi samo na enem slučaju, — taki dokazi o škodljivosti enostranskega dela in o protiučinku gimnastike bi se dali povedati o vsem gospodinjninem delu — pa ostane še vedno ugovor, naj vendar že z njenim vsakdanjim delom utrujene gospodinje ne trudimo še z gimnastiko. Kakor pa nam poskus dokaže, ta ugovor ne drži. Utrujenosti, ki jo povzroča gospodinja njeno delo, gimnastika ne pomnožuje, ampak po prvih vajah nastopi čudovita svežost. Kajti, če eno vrsto mišic kako delo utruji, nastopi kaj kmalu odpočitek, če druge mišice, ki pri tem delu niso bile udeležene, pritegnemo k delovanju. Pri enostranski zaposlitvi v gospodinjstvu nudi gimnastika odpomoč.

Kakor smo videle tu pri gospodinjji in njenem delu, da je kljub mnogovrstnemu delu, ki ga opravlja stoje, zaposlena samo ena partija mišic, druge pa so v brezdelju in zato usihajo, da pa takoj nastopi odpočitek, če te druge stopijo v aktivnost, prav tak potek se pojavlja pri učiteljicah, prodajalkah, sploh vseh, ki opravljajo svoje delo stoje; zato tudi isti protiučinek.

Izbrati bi mogle vsakršno delo žene in pogledati, v kakšnem razmerju sta delo in mir mišic, pa bi potem mogle določiti, kako naj si to delo izpolni z gimnastiko do harmonične enotnosti, do zdravega udejstvovanja telesa.

Ta način izpolnitve v telesnem udejstvovanju pa vodi tudi do lepote. Zdravstvene pridobitve se družijo z estetskimi, kajti zdravje in lepota sta nerazdružljiva. S tega stališča torej, ne s stališča gizdavosti in zgolj telesnega kulta, se vsaka žena lahko odloči za pametno gimnastiko in sport.

Ne smemo pa pozabiti tudi na duševni moment. Šele tedaj, ko obvladamo celo telo, nam postane poraben instrument duše. Saj vemo, da ves potek duševnosti mora, ako naj učinkuje, preiti v telesnost. Gimnastika pa je trajna vaja v tem. Poleg tega pa vzgaja tudi k osebnostni disciplini, ker zahteva trud in delo za izpolnitev osebnosti. S tem pa postane izraz osebne kulture. Kulturo imeti pa se ne pravi nič drugega, kakor delati v stremljenju za popolnostjo.

Ne morem si kaj, da ne bi svojim izvajanjem pristavila par misli, ki jih izvaja v svojem članku, »*Poduhovljena telesna kultura*« Jožef Kühnel Tako-le pravi:

»Duša je kras telesa. Lahko pa postane nelepot, ostudnost. Strog naraven zakon je, da se vsaka duševna vrednota, pa tudi nevrednota pokaže na človekovi zunanosti; na njegovi trdnosti in njegovem miru, ali njegovi nestalnosti in njegovem nemiru. Na blagoslovu jo čutiš, ki ga razširja, ali na noči, ki jo razširja okoli sebe. Vsak notranji val se odraža tudi v zunanosti.

Ni pa notranje zmage, ki bi izrastla samo iz duše. Kdor se notranje premaga, potrebuje tudi telesnih moči.

Duša pa ni samo kras telesu, ampak je tudi njegova moč. Saj ne zavisi samo od mišic, kar delamo, ampak od naše notranjosti.

Vsaka kultura zahteva močnega človeka. Izrabljeni, pasivni ljudje nimajo poguma, nimajo vere. Prav svetnik rabi mnogo moči za svoja velika dejanja.

Zdrav biti, pomeni versko-moralno zmožnost. In ta zahteva obvladanje telesa. Ne toliko, da telo varuješ, ampak, da ga vadiš, da se zatajuješ, da si odrekaš. To telesno močnemu ni težko, nežnemu pa ne lahko. Zato je za tega zadnjega gimnastika čin njegove volje in spada k njegovemu etičnemu in celo religioznemu udejstvovanju.

Trudni ne more delati, ne more hoteti, niti verovati ne more več. Zato ne smeš biti truden! Zato si odpočij od utrujenosti, pa ne v miru in brezdelju, ampak mnogo bolj z dejanjem, udejstvovanjem. Mir te še bolj utruji.»

Zakaj sem navedla te Kühnelove besede? Da dokazem tudi onim mnogoterim, ki mislijo, da sta gimnastika in sport nekaj nepotrebne, celo nedopustnega, da ju goje le one žene, ki jim ni mogoče drugače ubiti časa itd., kako mislijo o gimnastiki esteti, vzgojitelji, moralisti. Iz navedenih besed pa razvidimo, da je gimnastika v tej ali oni obliki naravnost neizogibno potrebna in prav toliko priporočljiva kakor vsaka druga vaja volje in značaja.

Morebiti ne bo odveč, če omenim, da je gimnastika prav nekako svarilo za naše žene, naj ne goje toliko kulture obleke, kakor pa kulturo telesa. Ako naj žensko telo vrši one naloge, ki jih je prejelo od Stvarnika, potem ne more na željo mde imeti enkrat široke, drugič ozke boke, enkrat v pasu stisniti, drugič se razširiti. Ženska obleka bi morala imeti vedno enako temeljno obliko, temeljni kroj, na katerega bi se potem dale izpremembe mode z lahkoto pridejati.

Nadalje pa je gimnastika tudi edino naravno pomožno sredstvo za odpravo onih telesnih napak, ki so nastale zaradi nepravilnega držanja. Žena v raznovrstnih delovnih poklicih se preveč utruja. Ne, da bi bilo delo zanjo pretežko, ampak ker razne, a vendar ene in iste gibe pri delu vrši nepravilno, t. j. s porabo preveč moči ali ob nepravem času. Škoda, ki jo te žene utrpe na svojem telesu se kmalu pokaže. N. pr. okrogel hrbet in zoženo oprsje največkrat pri delu, ki ga opravljajo upognjene naprej in navzdol; spozna pa se ta škoda šele tedaj, ko se pojavi bolezen na sopilih in prebavilih, ki so morala zaradi upognjenega hrbta in zoženega oprsja zavzeti drugačno obliko in omejiti svoje delovanje.

Naštele bi lahko še celo vrsto drugih napak v držanju, ki nastanejo od nepravilnih ali premočnih gibov pri delu, in s temi zvezano nepravilno delovanje notranjih organov. Nastale bolezni in poškodovanja pa niso le resna nevarnost za žene same, ampak tudi za bodoči rod.

S stališča socialne oskrbe delavske žene govorim, ko trdim, da bo bližnja bodočnost zahtevala zanje prav tako gimnastiko, kakor zahteva sedanjost delavsko zavarovanje, zdravniško oskrbo in higieno. Gimnastika, ako jo bodo podjetja uvedla za svoje delavke, jim bo v prav mnogih slučajih prihranila mnoge izredne izdatke za zdravljenje delavk, delavke same pa postanejo odporne za marsikatero bolezen, ki ji še danes podležejo; krepke in trdne bodo pri delu, vztrajnejše in gibkejše. Današnje socialne bolezni, zlasti tuberkuloza, imajo v gimnastiki najhujšo nasprotnico, ki krepi telo in ga stori odpornega za bolezen.

Tu in zlasti tu mora žena pomagati ženi. Posebne skrbi je treba, da se žena, dcslaj nevajena pravilne uporabe gibanja za delo, usposobi, da pazi na svoje telo. Zlasti pa je treba paziti na ona gibanja, ki pritegnejo tudi spodnji del ženskega telesa, kjer so shranjeni oni organi, ki so namenjeni vršiti najvišje ženine naloge — materinstva. Nujna potreba je, da se za pravilno pojmovanje in skrb v tem

oziru zavzame sposobna in resna žena, ter zlasti delavskemu ženstvu pomaga. Moški nima zato pravičnega razumevanja.

Pametna nega telesa se mora seveda ozirati na vse plati ženskega udejstvovanja, pa tudi na vse potrebe. V poštev pridejo: delo, počitek in razvedrilo, prehrana, obleka, gibanje na zraku in luči. Vsa nega telesa pa vodi k uspehu za telo samo in brez nevarnosti za duševno življenje, če žena uvaža trojno pravilo: red, preprostost in zmernost.

Red in urejeno življenje je itak prvi pogoj za zdravje. Pa je red potreben tudi za nego telesa, zlasti za ono skrb, ki je telesu treba v pravih presledkih in gotovih časih. Posebne važnosti je red za živčevje.

Preprostost vodi vselej samo do bistvenega in nas varuje površnosti. Brez nje bi prišle kmalu do nepotrebnega in celo do gizdavosti.

Zmernost pa nas uči, da tudi dobrega ne pretiravamo. Brez zmernosti bi si ne privoščile niti odmora; v prenapetosti bi več škodovala kot pa koristila.

Smiselna gimnastika, ki gre za tem, da usposobi ženo za ono enakomerno, pametno, harmonično in zdravo ekonomsko izrabo njenih moči, mora tudi pri nas najti razumevanja.

Dokler pa ne pridemo delavni ženi v tem oziru z vsemi sredstvi nasproti in na pomoč, toliko časa ostane predsodek za žensko delo: je nezdravo in tudi nepopolno.

Ko pa pomagamo ženi v tem oziru, izvršimo dvojno delo: služimo vprašanju ženskega dela in ženi sami, obenem pa koristimo tudi domovini, ki vseskozi rabi nujno tudi ženskega dela.

Človekova starost ne zavisi od števila njegovih let, ampak od porabnosti njegovih telesnih in duševnih moči. Le-te pa ostanejo prožne in izdatne, če jih znamo vaditi enakomerno in harmonično ter ekonomsko izrabljati.

Bolj kot kdaj prej želi danes žena ostati mlada in prožna. A tu ne pomagata šminka in puder. Ključ do skrivnosti je v vsaki posamezni; gimnastika in sport pa sta ji zvesta pomočnika.

Ivanka:

Žiri — središče klekljarske domače obrti.

U sa Poljanska dolina dalje do Idrije je bila že od nekdaj znana po svojih klekljarskih izdelkih. Središče so bile Žiri, ki so na koncu Poljanske doline in v začetku idrijskih grap. Tu je ta lepa obrt še posebno razvita. Čipkarska šola je bila ustanovljena l. 1906. Poseča jo vsak dan do 30 otrok. Ko dovrši deklica šesto leto, se vpiše v klekljarsko šolo. Dopoldne presedi tri ure pri blazini s kleklji, popoldne pa v pravi šoli po tri ali štiri ure. Naporno je to za malo deklico, a otrok sam tega ne čuti. Spretnost in nadarjenost otrok že kar podeduje iz rodu v rod in sedemletna deklica, tako majhna, da komaj vidi izza svojega »povštra«, zna delati stvari, katerim se človek resnično čudi. Mnogo jih je, ki klekljajo že v predšolski dobi in to res lepo.

Čipkarsko šolo obiskuje deklica tri ali štiri leta. Tu se nauči raznih načinov klekljanja, ki se potem ponavljajo pri vseh drugih vzorcih. Pozneje dela otrok doma in se povsem vživi v to delo. Ako stopimo v žirovsko hišo ali tudi hišico, vidimo pri tem delu staro mater, mater in hčerko. Tu in tam znajo tudi moški. Delo zahteva natančnosti, čistost rok in gibčnost. In vse to da pečat žirovskim dekletom in ženam. Hiše so čiste, zavese oken, namizni prtji, pregrinjala postelj so okrašena z domačimi izdelki.

Pred vojno so bile tu trgovine, ki so se pečale samo z nakupovanjem in prodajanjem klekljarskih izdelkov. Žirovski izdelki so romali v Ameriko, Nem-

Žirovska kleklj. šola l. 1931.

Klekljarska družina.

čijo, Italijo, Romunijo, Anglijo in Španijo. Danes je zaradi krize in previsoke carine vse opešalo; ni povpraševanja po izdelkih in tako ostanejo doma, pridne roke pa le ne morejo mirovati. Zasluzek je pičel in dobra klekljarica mora ves dan urno delati, da zasluži deset dinarjev. Seveda materijal moramo še odračunati.

Takole, ko ni v društvu kaj posebnega, se zbere več deklet v eni hiši, vsaka prinese svoj »povšter« in torbo novic, pa pridno premetavajo kleklje in sučejo jeziček. Bela proga se hitro daljša izpod papirja. Njih, le njim lastna šegavost je često privabila tudi mene, da sem se udeležila kot gledalka in poslušalka takih sej.

Po delu je potreben oddih in razvedrilo. Prosvetno društvo živi in diha pri nas še krepko. Mnogo deklet je vpisanih v prosvetnem društvu, ki daje dekletom koristi in razvedrila.

Dnevu, preživetemu v delu, sledi večer, ko deklet zapoje, pokaže svoj talent kot igralka na odru. Pride večer ali nedeljsko popoldne, ko si beleži

Članice Prosv. društva pri klekljanju.

zanjo najbolj važne točke iz predavanja. Kadar ni petja, ne igre, ne predavanja, se zbero in poslušajo radio.

In še nekaj! Prosvetno društvo ima svoj odsek »Hazen«. V nedeljskih poletnih popoldnevih vidimo gručo deklet, ki mečejo žogo na travniku. Tudi svojo uniformo imajo »Hazenke«: rdeča krila, bele bluže.

Tako je življenje žirovskih deklet. Skupnost dela, skupnost izobraževanja, skupnost zabave jih veže v tesno, iskreno prijateljstvo. Kot dobre sestre so si med seboj in ne čuješ, da bi ena proti drugi govorila. Mnogo jih je tudi v Marijini kongregaciji.

Ko se katera poroči, ji zapoje pri poroki, vse pa zbero vsoto, za katero kupijo sestra spomin na dni dekljskih let. In ko se še pozneje zahoče poročeni med nje, jo sprejmo z ljubeznijo.

*Vsaka žena, vsako dekle
ima Vigred!*

Hranilnica in zavarovanje.

Kako naj hranimo? Morda se zdi komu čudno to vprašanje, ki pa je čisto umestno. Vedno slišimo o novih iznajdbah, o napredku te ali one tehnike itd. Tudi tehnika zavarovanja se je v zadnjem času znatno izboljšala. Na izbiri imamo dva načina varčevanja: 1. navadna, vsem znana hranilnica in 2. moderna hranilnica. Od namena, v katerega hočemo hraniti, je odvisno katero hranilnico si bomo izbrali.

Če si hočemo prištediti nekaj denarja, da si ob času kupimo kaj potrebnega, potem se poslužimo stare hranilnice. Kadar si je treba kaj nabaviti, dobimo brez posebnih sitnosti v hranilnici potreben denar, ki nam je med tem prinesel že nekaj obresti. V vseh slučajih, kjer moremo že naprej približno slutiti, kdaj rabimo denar, se bomo posluževali stare hranilnice. (Za tako varčevanje je treba imeti močno voljo. Redki so slučaji, da bi človek prostovoljno redno vlagal v hranilnico).

Enkrat bo nastopil slučaj, za katerega moraš imeti na razpolago precejšen znesek. Ne veš pa, če je do takrat še mnogo let ali samo nekaj mesecev, par ur. Gotovo pa je, da bo ta dan napravil našim domačim precejšnje stroške. Kako naj oni dan to plačajo, če si nismo nič prihranili? In kaj nam koristi naša hranilnica, če smo par mesecev ali par let vlagali male zneske (če smo jih sploh). Domačim s tem ne bo pomagano. Tu odpove stara hranilnica, tu pomaga samo moderna hranilnica.

Ta moderna hranilnica se bistveno razlikuje od stare, ki vzame naš denar kadarkoli smo pri volji, da ga ji prinesemo. Ona se nič ne vznemirja, če dalj časa nič ne vložimo, ker smo denar porabili za druge manj ali več potrebne zadeve. Ona mirno čaka, da zopet kaj zberemo in ji prinesemo. Pri moderni hranilnici je to čisto drugače. Ona nas sili k varčevanju. Če enkrat opustim plačilo, me že opominja, da je čas, da ji zopet prinesem denar. In če sem slučajno v denarni zadregi, se zadovolji s tem, da naslednji mesec popravim, kar sem zamudil. Tako izvaja moderna hranilnica blagodejen pritisk in preprečuje, da ne delamo nepotrebnih izdatkov.

To pa ni edina razlika med staro in moderno hranilnico. Njena velika prednost, katere nima nobena banka in nobena stara hranilnica, je v tem, da izplača vsoto, ki jo hočemo pustiti svojim domačim, takoj ob naši smrti, četudi bi hranili šele par mesecev. Če grem danes k tej moderni hranilnici (na pr. da sem star 20 do 24 let) in rečem: »Rad bi shranil pri vas mesečno Din 15.—.« Dobil bom odgovor: »Ob tvoji smrti izplačamo domačim Din 8.820.—.« Sedaj si lahko siguren, da ta moderna hranilnica izplača Din 8.820.—, četudi bi plačal samo Din 15.— in potem umrl. Če ti pa je usojeno, da umreš nezgodne smrti, izplača ta moderna hranilnica dvojno vsoto Din 17.640.—. Tako si torej popolnoma gotov: naj pride smrt kadarkoli hoče, zgodaj ali pozno, moderna hranilnica izplača v vsakem slučaju, kar je obljubila. (Če n. pr. plačujem pri obeh hranilnicah mesečno Din 15.— in se po 15 letih plačanja smrtno ponesrečim, izplača stara hranilnica mojim domačim Din 3.989.—, moderna hranilnica pa Din 17.640.—).

Predrzno je misliti, da bodete dolgo živeli. Od 100.000 ljudi jih po 20 letih živi le še dobrih 59.000. Ne bodite lahkomišelní, preskrbite se! Čim mlajši pristopite k tej moderni hranilnici, tem večje ugodnosti vam nudi. Ne čakajte na bolezen! Med vlagatelji moderna hranilnica noče imeti bolnikov.

Gotovo še ne veste, da je ta moderna hranilnica: »KARITAS« posmrtninski oddelek Vzajemne zavarovalnice, največje slovenske zavarovalnice. Če hočete imeti o tem točnejša navodila, se obrnite na »KARITAS« Ljubljana, Vzajemna zavarovalnica.

Naš Rožni dom v maju

F. G.:

V Marijinem mesecu.

Materin god proslavljamo. Vsa priroda se vzbuja in odeva s cvetjem in zelenjem; na večer pa, ko se začno prižigati zvezdice, romajo naše misli do poljskih in gozdnih kapelic in pozdravljajo majniško Kraljico.

Tudi Dolinarjeva Metka je težko pričakovala majnika. Niti sama ne ve, kdaj je prav za prav začela misliti nanj; morda v jeseni, ko je rože po lončkih presajala in jih nosila spravljat čez zimo; morda takrat, ko je za primule in hortenzije in asparagus tako nežno skrbela vso zimo in vedno preišljevala, kje ne bo ne premrzlo in ne prevroče za njene rože, da bodo baš v maju najlepše cvetele. Metka ima namreč tudi svoje posebne mune in zna biti celo trmasta. Nikakor bi ona ne hotela postaviti na šmarnični oltarček papirnatih rož, pa naj bi se z njimi mučila doma ali pa da bi jih kupila narejene. Prav tako se ji zdi, da bi Mamica božja ne bila tako zelo vesela takih rož, ki bi jih na prvi majniški dan kupila pri vrtnarju: rože bi premalo vedele o ljubezni in hrepenenju in nežni skrbi, kar jim namreč Metka dan za dnem pripoveduje in naroča in bi jim bilo morda puisto in tuje ob Kraljici, ko bi vse dolge delavnice samevale v sobi.

Mater ljubijo povsod in zato Metka prav nič ne skuša skrivati svojih čuvstev, ko s toliko ljubeznijo skrbi za šmarnični oltarček. Saj to ni tako, da bi se s prvim dnem v mesecu začelo in z zadnjim ugasnilo in potem bi ne bilo niti sledu več o kakšni ljubezni in vdanosti. Pa je le res, da jo vsak dan ljubimo in imamo radi; ker pa imamo ravno v maju cvetja in vsega najlepšega največ, v svoji sreči ne vemo kam in nesemo najbolj ljubljene, naši Materi.

Saj ni treba, da bi pravila še nadalje, kako je pri Dolinarjevih; v vseh slovenskih hišah je namreč tako: pri spanju si pritrga družina pol ure ali še več, da je v hlevu opravljeno dotlejš, da more vsako

jutro nekaj družinskih članov k jutranji pobožnosti v cerkev; večerno molitev opravljajo pri šmarničnem oltarčku in je ista iskrenejša, lepša kot ob drugih časih; hlapec Tone je že kajkrat odprl usta, da bi v jezi bruhal grdo kletvico, pa se spomni na šmarnični oltarček in stisne ustnice; in sta zadnjo nedeljo z gospodarjem Janezom precej zgodaj odšla v cerkev, da sta prej prišla na vrsto, ko sta »za majnik« hotela k sv. zakramentom; in v tistih bajtah pod vasjo za hip pozabijo na svoje gorje, kadar se oglasi Dolinarjeva Metka.

V vseh slovenskih hišah, kjer gospodinjijo žene kot je Dolinarjeva Metka, je tako ali še lepše. Dragoceno doto, za katero nikdar ne bo mogla dovolj zahvaliti svoje matere, je namreč imela Metka: močno in živo vero. Nič sentimentalnosti in samih sladkih čuvstev, ampak vedno samo močna, krepka dejanja, tako hoče Metka. V dobrem nabožnem časopisu najde vedno novih pobud, z redno molitvijo angelskega pozdrava in sv. rožnega venca spričuje svojo ljubezen in ob evharistični mizi zelo pogosto išče novih moči. Zato so ji tudi šmarnice srčna potreba in prav sama od sebe ji privre iz grla pesem, katero je kot dekle tolikokrat prepevala pri majniški pobožnosti: Immakulata, saj mati si moja!

Gospodinjsko delo v maju.

Hvala Bogu, vendar smo pričakali solnca! S podvojeno pridnostjo se vse gospodinje in domača dekleta gibljejo na vrtu. Če smo že v marcu in aprilu govorile o delu na vrtu, ki smo ga morale potem zaradi stalnega mraza odlagati z dneva v dan, zato moramo zdaj ob lepem vremenu z delom pohiteti, da bomo imele od svojega vrtnička tudi kaj koristiti. Četudi pa je zdaj že pomlad v polni veljavi, vendar so tisti dnevi 12., 13. in 14. maja še vedno nekoliko nevarni za one rastline, ki so bolj nežne in jim mraz škoduje. Po teh dnevih pa brez skrbi lahko posejemo tudi kumare in posadimo paradižnike in druge stvari, ki smo jih dozdaj varovale pred mrazom. Že zadnjič smo govorile, kako sadimo kumare. Povedale smo, da potrebujejo gnojnih tal in

solčne lege. Tam, kjer ne gnojimo cele grede, je treba izkopati plitev jarek ter ga napolniti s hlevskim gnojem ali kompostom; zelo priporočljiv je tudi kurji gnoj. Če je zemlja težka, lahko pomagamo s tem, da nekoliko dvignemo gredo in jo nakopičimo v sredi podolž. Na ta način dobimo mnogo več solnca in se zemlja bolj segreje. Kumarine peške posadimo 3 cm narazen in jih pokrijemo z mehko zemljo. Če nastopi vročina in suša, je treba temeljito zalivati. Ko so vsa semena vzkalila, jih je treba presaditi 15 cm narazen. Ko se nekoliko zarastejo, jih je treba osuti in ko nastavijo tretji ali četrti listič, je dobro, če odlomimo konico; na ta način nastanejo postranske trte in s tem je plodonosnost večja. Pri okopavanju je treba paziti, da ne ranimo korenin, ki so kar plitvo v zemlji. Ako smo pa kumare vzkalile v lončkih ali zabojčkih, je treba tedaj, ko jih presajamo, gledati, da korenine niso gole, ampak jih obdaja prst. Na ta način zasadimo gredo samo po sredi in nam ostane prostor ob obeh robih. Tu nasadimo, kakor smo že zadnjič omenile, solatine sadike, ki hitro uspevajo in lahko glavnice porabimo še preden se kumare razrastejo.

Fižol uspeva v gorki, mehki, gnojni zemlji. Za nizki ali pritlični fižol ne uporabljamo hlevskega gnoja, pač pa za preklarja. Druga leta smo morebiti že kak dan pred majem v zatišje posadile kako vrsto fižola. Letos seveda tega nismo mogle in povečini v naših krajih bolje storimo, ako se ne prenačimo, ampak sadimo fižol okoli sv. Florijana. Velika napaka pri sajenju fižola je ta, da ga sadimo pregosto. Zapomniti si moramo, da naj bodo vrste 40 cm narazen, v vrsti pa posadimo 4 do 5 zrn 30 do 40 cm narazen. Ako hočemo pridelati fižolovo seme doma, moramo paziti, da ne sadimo zelenega in rumenega fižola drugega poleg drugega, prav tako tudi ne nizkega poleg preklarja, ker se na ta način lahko križata. Prekle naj stoji nekako 50 do 60 cm narazen. Najbolje je, da sta dve vrsti prekelj na eni gredi. K vsaki prekli sadimo 7—11 zrn fižola.

Takoj po prej imenovanih mrzlih dneh sadimo tudi paradižnike na prostem. Paradižniki ljubijo solčna mesta in s hlevskim gnojem pognojeno gredo. Če kupimo sadike, je treba gledati, da niso korenine gole, ampak še v prsti. V razdalji 60 cm napravimo jame, ne preplitve, vlijemo vanje gnojnice in ko se ta osuši, postavimo v jamico sadiko in zagrnemo s prstjo. Nekaj dni potem je že treba postaviti palice, na katere potem privežujemo paradižnike. Proti koncu meseca sadimo že pozno zelje. Gospodinja naj ne bo preskopa in naj ne varčuje s solatinimi glavicami in kolerabicami, ker izgube na okusu, če predolgo rasto.

Dalje je treba ta mesec saditi. Velike skupine korenin razdelimo v dva do tri dele,

ker potem rajše cveto. Potrebujejo mnogo vlage in solnca, a ne svežega gnoja.

Gladijole je treba posaditi 8 do 10 cm globoko. Vse druge sadike vrtnih cvetic okoli polovice meseca presadimo na prosto.

Kuhinja.

Domač zajec na belgijski način. Zreži meso opranega zajca na enako velike kose. Na dno lonca ali kozice deni (posoda bodi tako velika, da bo ravno zadostovala za količino mesa, ki ga misliš pripraviti) na koleščke zrezano čebulo. Na čebulo deni koščke mesa in par koščkov prekajenega špeha in potresi s soljo in poprom, deni zopet čebulo in meso, da je posoda polna. Vrhno plast mesa pokrij z drobno zrezanim prekajenim špehom, prideni par koleškov limone in čebule, posodo dobro pokrij in postavi v peč, da se dve uri počasi peče (pari). Ker se pari meso brez druge tekočine, je treba paziti, da se meso ne pripali. Zato peč ne sme biti prevroča. Ko je jed gotova, jo zvrni v toplo skledo ali krožnik in serviraj kolikor mogoče vročo s praženim rižem ali krompirjem.

Grahov kruh. Deni v kozico 1 liter zelenega graha in malo vode, posodo pokrij in duši grah, da se zmehča. Nato ga odcedi, pretlači skozi sito, prideni 4 žlice ocvrtih kruhovih drobtin, limonove lupinice, 2 rumenjaka, žličo presnega masla, malo soli in dobro premešaj. Prideni še trd sneg beljakov, premešaj, deni v pomazano posodo ter speci. (Tak kruh se lahko pripravi tudi iz suhega graha.)

Vprašanja iz zdravstva.

Odgovarja dr. M. Justin.

Upajoča. Stara ste 22 let in poročili ste se pred nekaj meseci in nedolžna ste prišla v zakon, mož pa Vam pravi, da se mu čudno zdi, da niste izgubili krvi ob defloraciji. Zaradi tega težko živite, ker Vam mož ne veruje v nedolžnost pred zakonom. Povejte svojemu možu, da naj bo miren; ni potreba, da bi pri defloraciji teklo potoke krvi, včasih je samo par kapljic, ki se porazgubijo. Tu se lahko dela komu krivica.

Sama. Kakšno sredstvo naj uporabljate proti bljuvanju krvi? Imate nestalno temperaturo in bolečine v vsem životu. Skrivate to vse svojim staršem. Tu grešite. Takoj k zdravniku! Bljuvanje krvi in povečana temperatura je lahko nevarna bolezen, ki se lahko »zapaca« in zamudi, pa je prepozno.

Naročnica »Vigredi«. Imate želodec otekel in Vas boli že eno leto, in čim manj jeste, tem bolj Vas boli. Nimate v redu perila, ste bolj »švoh« narave, kaj Vam je storiti. — Pojdite k zdravniku! Želodec se more pregledati, morda tudi rentgenološko.

Poročila in dopisi

Polzela. Proslava »Materinskega dne« na praznik Matere božje, 4. aprila, v prosvetnem domu je pokazala našo deklško organizacijo v luči njenega dela. Izbrane in pestre točke sporeda, ki so zahtevale od posameznih članic mnogo truda in dela so pokazale sijajen napredek in idejno hotenje deklške duše in s tem tudi dokazale upravičenost do obstoja. Čez 30 članic je sodelovalo pri tej prireditvi, ki je privabila rekordno število občinstva k posetu, zlasti naših mamic, ki so z zanimanjem sledile celemu programu in gotovo odšle od prireditve s prijetnim vtisom, da je deklška organizacija potrebna in koristna.

Sodeloval je tudi izbran moški in mešan pevski zbor pod vodstvom agilnega organista g. Jožeta Kač in zvestega sodelavca na polju katoliške prosvete bogoslovca g. Franceta Kač, ki sta v mistični spevoigr »Pribežališče grešnikov« odlično pokazala svoje znanje in brezdvomno mnogo pripomogla k uspehu cele prireditve.

Uvodoma je moški zbor zapel prekrasno »Gor čez izaro«, nato je mala deklica ljubko deklamirala »Mamici«, nakar je tajnica deklškega krožka, Angela Turnšek, v pozdravnem govoru obrazložila pomen dneva in namen prireditve. Sledila je težka deklamacija »Jefteva prisega«, ki jo je prav dobro prednašala dijakinja Milica Weisova. Glavna točka sporeda »Jefteva hči«, igra v treh dejanjih, ki ima 20 vlog in so v njej nastopile skoraj same nove igralke, izmed teh 10 šele prvič na odru, je žela uspeh, kakršnega, odkrito

rečeno, nismo pričakovali. V glavnih vlogah so nastopile: Sejlom (Mici Kač), Oholi boma (Anica Pader), Tirca (Lojska Rojšek), Johebeda (Antonija Cremošnik). Res je, da so bile še napake in hibe, ampak če upoštevamo, da so razen treh same novinke na odru, moramo priznati, da je to uspeh, katerega sta dosegla edinole odločna volja in pogum, ker je lahko v zgled tudi drugim. Potem je še sledila omenjena igra »Pribežališče grešnikov« in nekaj pevskih točk, nakar je bila slavnost zaključena.

Največje zasluge pri proslavi kakor tudi pri delovanju krožka, ki šteje že 70 članic, imajo odbornice, zlasti prav posebno vneta in požrtvovalna predsednica gospodična Leni Cizejeva, kakor tudi ostale, Angela Rojšek, Mici Kač, Angela Zupan, Antonija Šustar in Angela Turnšek, ki v nesebičnem delu vodijo krožek od uspeha do uspeha.

Ne samo v prosvetnem in moralnem temveč tudi v gospodarskem pogledu je deklški krožek v ureditvi Prosvetnega doma na prvem mestu. Iz lastnih sredstev so nabavile marsikaj, kar ostane priča njihovega dela in žrtve. Pobudo za ustanovitev deklškega krožka, ki se sedaj tako živahno razvija, je dal na jesenskem občnem zboru predsednik Prosvetnega društva g. Franc Turnšek, ki mu tudi sedaj z nasveti in pomočjo stoji vedno ob strani.

Da, resnične so besede: »Kar dekle gradi, bodisi v srce in dušo, je silnejše in močnejše od zgradb in umotvorov umetnikov in pusti tam svoje neizbrisno znamenje za vedno.«

Naši pomenki

Odgovori na pisma.

Razgovori z gospo Selmo.

Antoinetta. Hvala za poslani naslov. »Saj tekočino, katero pijemo iz čaše življenja, okušamo le sami in tako znamo sami o sebi najbolje soditi.« Ta je čisto Tvoja. Le vprašaj se, če res tako misliš!

Magnolija. Tako čakajo kar tri Tvoje pošiljatve na odgovor. V splošnem poročas same dobre novice: godi se Ti dobro, zdrava si, dela nimaš preveč, lepega čtiva dovolj, z bratom si zadovoljna, s sestro tudi. Da pa se Ti predobro ne godi, je pa čisto prav, da moraš tudi marsikaj potrpeti tudi v domači hiši. Kaj pa bi ostalo za nebesa, če bi nam tu šlo vse po želji in bi se nam samo dobro godilo? — Prav, da si knjigo »Od duše do duše« takoj dobila; zelo zelo lepa je. Le vso predelaj in boš videla, koliko je namenjenega prav Tebi. — Nikar ne misli, je nam nadleguješ s svojimi pismi;

saj zato sem tu, da vse poslušam, ki mi imajo kaj potožiti. — Da si se odpravila na obisk k prijateljici, je čisto prav. Kako pa se ji godi v novem kraju? — Zdaj, ko bo več dela zunaj, se ne boš imela časa pogostje oglašati; kadar utegneš, pa le zopet piši!

Samotna misel. Za enkrat temeljito vnovič prečitaj zadnji odgovor in se po njem ravnaj! Ko mi boš sporočila, bova nadaljevali s čisto vsakdanjimi navodili in sicer za te in prav nič za druge. Bog nam je dal noge, da hodimo, ne peruti da bi letali po zraku. Jezik pa nam je dal zato, da z njim govorimo in ne opletamo. Hvala za obojne čestitke!

Melisanda. Troje obširnih Tvojih pisem čaka to pot na odgovor. Iz vseh vidim, da se približuješ svojemu odločilnemu koraku vedno bolj, a da mu še nisi tako blizu. — In zdaj že govoriš o samostanskih hodnikih, ko še odločilnega koraka nisi napravila? —

Morda se boš pa polagoma umirila, ko bo treba počakati še kak mesec. Nedavno sem tudi jaz nekoliko pomagala pri takem prestopnem koraku; zato nekoliko vem, kako je. O, saj zate zadošča tisti najsilnejši krik: »Verujem v sv. katoliško Cerkev.« Saj si ga že tisočkrat ponovila v najintimnejših urah s svojim Bogom in vendar formalno še nisi to, kar bi bila tako zelo rada. Službo svečeništva je dal Kristus le apostolom in njihovim naslednikom; kar sme in more storiti žena, je le pomožna služba, pa najsi bo molitev, ali pouk, ali vodstvo v posrednih zadevah. — Tvoje meditacije velikega petka so me do solz ganile. Ali Ti smem povedati, da se mi zde te neposredno Tvoje, docim se včasih povzpneš ob drugih tako visoko, da Ti je preprostem človeku, kakršen sem jaz, težko slediti in se mi zato odtušuješ v njih. — Zelo Ti želim, da bi se uresničilo Tvoje hrepenenje in bi padle zadnje ovire za Tvojo srečno bodočnost. Sporoči mi, kdaj se bo to zgodilo!

Žrtev usode. Le kakšno lepše ime si izberi! Mohamedanci verujejo v usodo; mi, kristjani, pa v božjo previdnost, ki pa zaradi človekove proste volje ne more vsiljevati svojih namenov, ampak dopušča, da človek tudi po zablodah še vseeno lahko najde pravo pot. — Sama izprediš, da so bili tudi drugi istega mnenja, kakor jaz in da Ti moremo vsi le srečo voščiti, da nisi postala nesrečna. Rada Ti pa verjamem, da se taka stvar ne da pozabiti. Ne vem pa, če je to prava in edina pot, da želiš v samostan. V vseh desetih letih smo v tem kotičku vsako leto večkrat razpravljale glede poklica za samostan. Ne mislim danes vse tisto ponavljati, ampak Ti svetujem, da vzameš »Vigred« in vse prečitaš. — Ni samo to dvojce: zakon in samostan, ampak tudi še tretje in nič manj važno: življenje izven zakona in samostana v svetu, kjer zlasti ženo v današnjih časih čaka sto nalog, da jih izvrši. Treba se je le odločiti za to ali ono smer. Tudi o tem je »Vigred« že pisala in bo še. — Kadar pa želiš olajšati srce, le še piši!

Rozamila. Tako si torej že poročena in zelo srečna. Iz srca Ti želim, da Ti ta sreča tudi trajno ostane. In to tudi bo, če boš tudi v svojem novem domu tako lepo živela, kakor v samskem stanu. Kako lepo opisuješ poroko! »Družbenice — moje sestre — so me z zastavo spremile v cerkev in vse so šle z nami, svati, vred k sv. obhajilu. Bilo je to nekaj izredno lepega, ko so vse z venci na glavi stopale k mizi Gospodovi. Bili smo vsi srečni in veseli, ker sredi med nami je bil Bog.« — In zopet tako hvaležno pišeš o svoji učiteljici. »Njeni zgledi so me

vlekli, njena sesterska roka me je vodila. Vselej mi je prav svetovala. Podvojila mi je ljubezen do rodne grude. Napisala sem to zaradi tega, da boste vedeli, da imamo na K. še srca, ki vžigajo za domovino, ki znajo združiti vsa srca v veliko družino naše domovine.« — Veseli me, da boš tudi še nadalje zvesta ostala našemu kotičku.

Upajoča. Dobro, da so se Tvoje razmere obrnile na bolje in da Ti dela, pa tudi jela ne manjka. Smo pač tudi taki ljudje, ki znamo skromno živeti in smo z malim zadovoljni. — Ti si pa tudi še velikodušna in z vsjo ljubeznijo skriš tudi za druge ter si pripravljena celo za žrtve, Bog pa je dober in Ti rad pomaga, da težav in žrtiev niti ne občutiš. Gotovo Ti bo vse to v veliko časno in večno korist. Kadar utegneš, se še oglasi!

Skrita — nepoznana. Hvala Ti za velikonočna voščila in vse lepe misli, ki si mi jih zaupala. Veseli me, da si našla po duh. vajah toliko novega, doslej nepoznanega veselja. Naj bi le tako ostalo! Oglasi se še kaj!

Slava. Hvala Ti za velikonočna voščila!

Ponižna vijolica. Najprej s preudarkom prečitaj knjižico »Redovniški poklici«. Vmes mnogo moli za razsvetljenje! Ko boš spoznala, da imaš poklic, t. j. da boš še vedno teh misli kot sedaj, se pa posvetuj s spovednikom. Nato se lahko obrneš na: zavod šol. sester v Ljubljani, Mariboru, k usmiljenkam v Ljubljano, k uršulinkam v Ljubljano, Škofjo Loko, Mekinje, k sestram de Notre Dame v Šmihelu, k frančiškankam v Ljubljano, h križarkam v Ljubljano, k salezijancem na Rakovnik, ki Ti bodo šli na roko zaradi sprejema pri »hčerah Marije Pomočnice«. Seveda pa se seznani prej z delovanjem vseh teh redov, da boš vedela, za kakšno delo gre. To Ti bo razložil domači g. župnik ali kaplan, ki bo, če se boš odločila, itak moral dati potrdilo, s katerim se boš morala izkazati pri sprejemu. Pa tudi v vsem naj Ti ta svetuje. Seveda pa bo tudi mene zanimalo, kam se boš odločila.

Popolnoma nova. Kdo? Prosim za ime. Seveda potem lahko pišeš.

Ciganka. Priloženo pismo sem oddala uredništvu za zdravnika. Dobro, da si dobila službo. Le drži se je, da ne bo v velikem številu brezposelnih še ena več! Oglasiš se lahko, kadar hočeš.

Pomladanski cvet. Vselej, kadar dekle naveže svojo ljubezen na določeno osebo, se je poloti nemir in neka razdvojenost. Odvisno je od tega, če se bosta mogla kmalu poročiti, ali se bo ta nemir polegel ali še razširil. O vsem tem pa mi nisi pisala; zato Ti tudi ne morem odgovoriti.

Izhaja vsak mesec. — Naročnina znaša 25 Din, z mesečno prilogo 50 Din, če se naroči 20 izvodov (brez priloge) pod enim naslovom, le 20 Din; za inozemstvo 32 Din, s prilogo 64 Din. — Izdaja Konzorcij Vigredi (Vida Mašič) v Ljubljani, Masarykova c. 12. —

Uredništvo in upravništvo Masarykova cesta 12, palača Vzajemne zavarovalnice.

ter se ozira na novodobne zahteve. Zato jo najtopleje priporočam. Naročite si jo še danes in ne bo Vam žal!

Dr. Franc Detela: Zbrani spisi. I. zvezek Uredil profesor Jakob Šolar. Založila Družba sv. Mohorja 1932. Strani XL+452. — Detela je eden najpomembnejših zlasti ljudskih pripovednikov preteklega časa. Ker je bil Detela izborni ljudski pisatelj in res pomemben slovstveni delavec, je pravilno in potrebno, da dobimo spise enega naših najboljših ljudskih pripovednikov.

Prvi zvezek Detelovih zbranih spisov, ki je pred kratkim izšel pri Mohorjevi družbi, obsega dvojce humoresk: »Lepa ideja v neumni odeji« ter »Kislo grozdje«, dalje povest »Malo življenje« in končno zgodovinski roman »Veliki grof«. Pisatelj prvenec »Lepa ideja v neumni odeji« (1868) že rahlo napoveduje njegov humor in satiro. »Malo življenje« (1882) razodeva pisateljevo sposobnost do umetniškega oblikovanja kmečkih motivov, risanja malega življenja kmetov, mešetarjev, hlapcev, veseljakov, skopuhov, risanja zemlje in dela na njej. Po humoreski »Kislo grozdje« (1883) se je lotil zgodovinske snovi in napisal roman »Veliki grof« (1885).

Izdajo spremlja obširen urednikov uvod, ki pojasnjuje zgodovinski postanek del in podaja njih analizo, na koncu knjige pa so dodane izčrpne opombe, ki pojasnjujejo tekst. Izdaja posrečeno združuje literarno historični, oziroma kritični ter poljudno znanstveni način literarnega prikazovanja.

Detela je po novi izdaji postal dostopen najširšim plastem naroda, kateremu je pisal, obenem se po svoji kritični uredbi dostojno uvršča v galerijo naših najbolj urejenih zbranih spisov Cankarja, Levstika, Jurčiča, Tavčarja. Po svoji pomembnosti zasluži vse pozornosti in uspeha. Dodati moramo, da je oprema res lepa. Cena za 504 strani obsegajočo, v platno vezano knjigo Din 75 v subskripciji, v knjigarnah Din 100. — Naroča se pri Mohorjevi družbi v Celju, v Ljubljani pa pri Novi Založbi.

Miško Kranjec: »Življenje«. Povest. 215 strani. Publikacija Krekove knjižnice. Izdala Delavska založba. Cena vez. knjigi Din 40, broš. Din 26.

Krekova knjižnica je izdala za svoje člane kot prvo knjigo za leto 1932. izvirno slo-

vensko delo mladega slovenskega pripovednika Miška Kranjca, povest »Življenje«. France Vodnik je napisal knjigi literarni uvod, v katerem objektivno-strogo označuje vrline in hibe povesti.

Prvikrat se je predstavil Miško Kranjec javnosti v zbirki »Sedem mladih slovenskih pisateljev« (izdanje Krekove knjižnice, Delavska založba) s črtico »Smehljaj«. Znani kritik je tedaj napisal, da je spoznal dva pisatelja, ki sta mu dvignila vero v bodočnost slovenske literature. Eden od teh je bil Miško Kranjec. Ni se varal: Poleg sodelovanja pri raznih slovenskih časopisih in revijah sta izšli z malim presledkom dve samostojni knjigi, manjša »Težaki« in zdaj »Življenje«, do sedaj njegov največji epični tekst.

»Življenje« je v marsikaterem oziru zelo zanimiva knjiga. Značaji oseb povečini niso precizno očitani, morda z edino izjemo očeta Marka, katerega značaj pokaže v prizoru ko kaznuje sina, naravnost v strahotni veličini.

Prijetno se dojema čitatelju folkloristično okolje s svojimi pokrajinskimi izrazi. Nekaj prizorov iz ljudskega življenja slovenske pokrajine (Prekmurja) je podanih prav lepo n. pr. običaji ob ženitvi. Kranjec je mojster v slikanju pokrajine. Zdi se ti, da stoji živa pred teboj v vsej svoji spokojnosti in krotosti. Ni pa se Kranjec pokazal še čistega epika; v knjigi je dosti lirčnih mest, ki sama na sebi dajo lepo izpričevalo pisateljevi pesniški potenci, kljub temu, da so morda v škodo zasnovi in arhitektonski celoti povesti.

Povest opisuje življenje krajinskih (prekmurskih) težakov, ki jih je razdelitev zemlje po agrarni reformi vrgla naenkrat v položaj kmetov-posestnikov. Še vedno hodijo na tuje za delom kot poljski delavci in se vračajo na svoj dom. Nekaj nestalnega je v teh ljudeh, ki se morajo v novo življenje, ko so postali lastniki zemlje, šele vziveti.

Knjigo prebereš z zanimanjem. Prebral jo boš rad še v drugo. Saj je tako domača in blizu.

Oprema knjige je zelo okusna, tisk lep. Priznati je treba, da je z izdajo te knjige izvršila Delavska založba pomembno kulturno dejanje.

Za dobro voljo

Izgovor. Priček, ki ste mi ga zadnjič prodali za izbornega pevca, se ni do danes še niti enkrat oglasil. — O, to je ponosen ptič. Ve, da še ni plačan, na upanje pa noče peti.

Nesporazum. Berač: »Prosim, dajte mi kaj jesti. — Gospodinja: »Počakajte, da pride moj mož domov. — Berač: »Hvala lepa, nisem ljudožre.

Vozel. France je izgubil svoj žepni robec in je bil zaradi tega zelo žalosten: »Saj mi ni nič za robec,« pravi ves obupan, »pa sem napravil nanj voz, da ne bi nekaj važnega pozabil.«

Zapravljivec. »Danes sem bil pri vedežvalki, ki mi je za 100 Din povedala... veš kaj? Da me ti ne ljubiš...« — »Zapravljivec, to bi ti jaz lahko povedala zastonj.«

Doma in drugod

Prva katoliška materinska šola v Mainzu. Kljub težkim časom se je ob pogledu na zakonske in družinske potrebe osnovala v Nemčiji katoliška materinska šola. Njen namen je, vzgojiti mlada dekleta, neveste in matere v dobre gospodinje, v prave katoliške žene in matere. V tej šoli se nudi prilika za izobraževanje vseh gospodinjskih vprašanj. Vsako dekle, ki stopi v zakon, mora dobro vedeti, da je njena sveta dolžnost: biti duša družine.

Poleg izobraževanja v gospodinjskih vprašanjih, izvršuje materinska šola še pomembnejšo nalogo. Šola vidi zlasti njen globlji in notranji pomen — vpeljati bodoče ma-

tere v njihov poklic, v materinstvo in spoštovanje do te poklicne naloge. — Razen tega se učenke uče nege novorojenčka in dojenčka, o strežbi bolnika, dušeslovja, vzgojeslovja, telovadbe, o ureditvi doma in vodstva domače knjižnice in ženskega ročnega dela. Šola se konča z duhovnimi vajami. — Da bi se v ljudeh še bolj smisel za družino vzbudil, prireja šola materinske večere tudi za poročene žene in matere. Vodstvo je uvedlo tudi krajše zakonske tečaje za poročene, ki se tudi končajo z duhovnimi vajami. Za brezposelna dekleta ve vrši dvakrat na teden brezplačen šolski tečaj.

Iz uredništva in uprave

I. Maček. Na Vašo željo glede priloge Vam moramo sporočiti, da za enkrat »Vigred« ne more izdati priloge za okrasitev tort in drugih kuhinjskih izdelkov. Lahko pa dobite primerne slike v raznih zvezkih, ki so izstavljeni v izložbah knjigarn v Ljubljani in drugje.

Semič. Iskrena hvala za laskavo oceno našega lista.

Vsem sotrudnikom in sotrudnicam, ki so poslali zadnji čas svoje prispevke, sporočamo, da pridejo vsi ti polagoma na vrsto in prosimo, da vsi mislijo že kar naprej na prihodnje mesece.

Priporoča se
prvi slovenski zavod
**VZAJEMNA
ZAVAROVALNICA
LJUBLJANA**
Miklošičeva cesta

Podružnice:

CELJE, Palača Ljud. posojilnice
ZAGREB, Starčevićev trg 6
SARAJEVO, Aleksandrova c. 101
SPLIT, Ulica XI. puka 22
BEOGRAD, Poincaréova 2

**Jugoslovanska
tiskarna
v Ljubljani**

Najbolje urejena:

Tiskarna
Knjigoveznica
Klišarna
Kameno-, offsettisk
Bakrotisk

Prvovrstna izvršitev
Zmerne cene

**Najmodernejša
grafika
Jugoslavije**